

CODUL MUNCII

(Legea nr. 10 din 25 noiembrie 1972)

EMITENT • MAREA ADUNARE NAȚIONALĂ

Publicat în BULETINUL OFICIAL NR. 140 din 1 decembrie 1972

Data intrării în vigoare 01-03-1973

Abrogat de Articolul 298, Titlul XIII din LEGE nr. 53 din 24 ianuarie 2003 la data 01-03-2003

Capitolul 1

Articolul 1

(1) În Republica Socialistă România, desființarea pentru totdeauna a exploatării și asupririi omului de către om, dezvoltarea impetuoasă a forțelor de producție și generalizarea relațiilor de producție socialiste, aflate într-un proces continuu de perfecționare, aseaza munca - principalul factor de progres și civilizație - pe cea mai înaltă treaptă a valorilor sociale.

(2) Oamenii muncii, în calitate de producători ai valorilor materiale și spirituale și în același timp de proprietari ai mijloacelor de producție, ai întregii avutii naționale, au dreptul și datoria de a desfășura o muncă utilă pentru societate, bunăstarea și interesele fiecăruia fiind legate organic de bunăstarea și dezvoltarea societății în ansamblu.

Articolul 2

Tuturor cetățenilor Republicii Socialiste România, fără nici o ingradire sau deosebire de sex, naționalitate, rasă sau religie, le este garantat dreptul la muncă, având posibilitatea de a desfășura o activitate în domeniul economic, tehnico-științific, social sau cultural, potrivit aptitudinilor, pregătirii profesionale și aspirațiilor fiecăruia, în funcție de nevoile întregii societăți.

Articolul 3

Repartizarea și utilizarea deplină și rațională a resurselor umane se realizează în concordanță cu obiectivele planului de dezvoltare economico-socială a țării, cu cerințele sporirii neconținute a eficienței economice și sociale a muncii, cu necesitatea dezvoltării armonioase și echilibrate a tuturor județelor țării.

Articolul 4

Pe măsura dezvoltării bazei economice a socialismului, a introducerii în producție a rezultatelor științei și tehnicii contemporane, a dezvoltării învățământului și culturii, în țara noastră are loc ștergerea treptată a deosebirilor esențiale dintre munca fizică și cea intelectuală, dintre modul de muncă și viața de la sat și cel de la oraș, și omogenizarea treptată a societății.

Articolul 5

(1) Munca, în condițiile societății socialiste, formează și dezvoltă între oameni relații noi, de colaborare, de înțelegere și respect reciproc - potrivit principiului "toți pentru unul și unul pentru toți" -, contribuie activ la formarea și dezvoltarea multilaterală a personalității umane.

(2) Prin activitatea desfășurată în comun în industrie, construcții, agricultură și silvicultură, transporturi și telecomunicații, cercetarea științifică, instituțiile de învățământ, de artă, cultură și în celelalte domenii, pentru înflorirea patriei socialiste, se dezvoltă relații de înfrățire între oamenii muncii români, maghiari, germani, sirbi și de alte naționalități, se întărește continuu coeziunea moral-politică a întregului popor în jurul Partidului Comunist Român.

Articolul 6

Însușirea sub orice formă a muncii altuia și toate manifestările de parazitism social sînt interzise ca incompatibile cu orînduirea socialistă, cu principiile eticii și echității socialiste.

Articolul 7

Începînd cu vîrsta de 16 ani, fiecare persoană aptă de muncă și care nu urmează cursurile unei școli este datoră să desfășoare, pînă la vîrsta de pensionare, o muncă utilă societății, care să-i asigure mijloace de existență și de dezvoltare spirituală. Încadrarea în munci temporale se poate face și de la vîrsta de 14 ani, iar în unități industriale, de la vîrsta de 15 ani, cu încuviințarea părinților sau a tutorilor, dar numai pentru munci potrivite cu dezvoltarea fizică, aptitudinile și cunoștințele lor. Cel în cauză are dreptul și îndatorirea să-și continue studiile pentru absolvirea învățământului general obligatoriu. Unitățile care au încadrat în munca tineri în vîrsta de 14-16 ani au obligația să-i sprijine în vederea continuării învățământului general obligatoriu.

Articolul 8

(1) Prin încadrarea într-o unitate socialistă, fiecare persoana dobândește calitatea de membru al colectivului de muncă din acea unitate, cu toate drepturile și obligațiile ce decurg din aceasta calitate.

(2) Fiecare membru al colectivului de muncă participa la conducerea unității și poartă răspunderea față de societate, atât individual, cât și împreună cu ceilalți membri ai colectivului, pentru buna gospodărire și dezvoltare a părții din avutia națională încredințată, fiind dator să-și consacre întreaga capacitate, pricepere și putere de muncă scopului ca unitatea în care lucrează să-și desfășoare activitatea cu maximum de eficiență.

Articolul 9

(1) Oamenilor muncii din Republica Socialistă România le este garantat dreptul de a participa efectiv la conducerea vieții politice, economice și sociale.

(2) Ca expresie a adâncirii democrației socialiste, activitatea tuturor unităților se bazează pe principiul muncii și conducerii colective.

(3) Participarea la conducerea unităților a persoanelor încadrate în munca se asigură direct sau prin reprezentanții lor în adunările generale, în comitetele și consiliile oamenilor muncii, precum și în alte organe de conducere colectivă și forme organizate de participare colectivă la soluționarea problemelor din unități.

(4) Adunarea generală a oamenilor muncii constituie forma superioară a conducerii colective, prin care oamenii muncii participa în mod organizat la conducerea activității economico-sociale, la dezbaterile și soluționarea problemelor legate de îndeplinirea planurilor de producție, la exercitarea controlului asupra activității organelor de conducere.

(5) Fiecare membru al colectivului de muncă are dreptul de a participa în mod direct la dezbaterile și rezolvarea problemelor privind organizarea și conducerea unității în care își desfășoară activitatea.

(6) La selecționarea și promovarea cadrelor, colectivul de muncă are dreptul să-și spună părerea, astfel încât să fie repartizat omul potrivit.

Articolul 10

(1) Dezvoltarea planificată a economiei naționale -intemeiată pe un înalt nivel de organizare socială a muncii- face necesar ca relațiile de muncă să fie așezate pe principiul însușirii liber consimțite și aplicării cu consecvență a normelor disciplinei socialiste a muncii. Respectarea cu strictețe a ordinii și disciplinei la locul de muncă constituie o obligație de bază a fiecărui membru al colectivului de lucru din întreprinderi și instituții, din toate unitățile socialiste.

(2) Colectivul de muncă, constient ca orice act de indisciplina daunează rezultatelor muncii, propriilor sale interese, este îndreptățit, și în același timp dator, să ia atitudine fermă față de orice abatere, iar la nevoie să ceară sancționarea și chiar îndepărtarea din rândurile colectivului a acelor care încalcă ordinea și disciplina și nu-și realizează sarcinile ce le-au fost stabilite.

Articolul 11

(1) Pentru munca prestată cei ce muncesc primesc ca remunerare o parte din venitul național destinat consumului, potrivit principiului socialist de repartiție după cantitatea, calitatea și importanța socială a muncii, în spiritul eticii și echității socialiste.

(2) Pe lângă veniturile directe, obținute pe calea remunerării, oamenii muncii beneficiază de avantajele și înlesnirile asigurate prin fondurile sociale destinate dezvoltării învățămîntului și culturii, ocrotirii sănătății, prin acordarea de ajutoare pentru copii, precum și prin alte acțiuni cu caracter social-cultural.

(3) Ridicarea bunăstării materiale și spirituale a celor ce muncesc se realizează pe măsura dezvoltării bazei tehnico-materiale a socialismului, a introducerii în producție a tehnicii noi, a creșterii productivității muncii sociale și a venitului național.

(4) În semn de prețuire din partea societății, colectivele sau persoanele încadrate în munca primesc pentru rezultatele pe care le obțin recompense materiale și morale.

Articolul 12

Oamenilor muncii le este garantat dreptul la: odihna și repaus pentru refacerea forței de muncă, pentru desăvîrșirea pregătirii profesionale și lărgirea orizontului cultural; condiții de muncă prin măsuri de securitate și igiena a muncii, care să le asigure apărarea vieții și sănătății; ajutoare materiale în caz de incapacitate temporala de muncă și pensii; realizarea efectivă a tuturor drepturilor referitoare la munca, înscrise în Constituție.

Articolul 13

(1) Perfecționarea pregătirii profesionale, politico-ideologice și de cultura generală constituie pentru fiecare om al muncii un drept și o îndatorire permanentă, de îndeplinirea căreia depind rezultatele în producție, încadrarea la locuri de muncă corespunzătoare, promovarea în funcții superioare.

(2) În țara noastră continua perfecționare a pregătirii profesionale constituie o latură esențială a politicii Partidului Comunist Român de edificare a socialismului și comunismului, fiind o condiție fundamentală pentru asigurarea participării active și competente a oamenilor muncii la propășirea națiunii socialiste.

(3) În acest scop, prin sistemul național de perfecționare sînt create cai și forme adecvate pentru toți cei ce muncesc, în vederea improspătării și îmbogățirii sistematice a cunoștințelor, în pas cu noile cuceriri ale științei și tehnicii.

Articolul 14

Femeii i se asigura largi posibilități de afirmare în condiții de deplină egalitate socială cu bărbatul, beneficiind, la munca egală cu acesta, de o retributie egală, de măsuri speciale de ocrotire. Femeii îi este garantat dreptul de a ocupa orice funcție sau loc de muncă, în raport cu pregătirea sa, pentru a-și aduce contribuția la dezvoltarea producției materiale și a creației spirituale, asigurându-i-se totodată condițiile necesare pentru creșterea și educarea copiilor.

Articolul 15

Societatea socialistă acorda o grijă deosebită formării tinerei generații în spiritul dragostei față de muncă, al însușirii unor temeinice cunoștințe și deprinderi profesionale, al daruirii de sine și pasiunii revoluționare.

Statul asigură prin sistemul de învățămînt și prin organisme specializate orientarea, pregătirea și încadrarea în munca a tinerilor, potrivit capacității și aspirațiilor personale, puse în slujba patriei socialiste. Prin măsuri speciale se asigura protecția tinerilor.

Articolul 16

(1) Fiecare om al muncii, participant la procesul de desfășurare a vieții sociale, este dator să respecte cu strictețe prevederile legale, să promoveze neabătut principiul legalității socialiste, să manifeste spirit de intransigență față de cei ce încalcă legile țării.

(2) Forta orînduirii socialiste stă în conștiința înaltelor răspunderi și îndatoriri pe care fiecare le are față de patrie, față de apărarea cuceririlor socialiste ale poporului.

Capitolul 2

Articolul 17

Drepturile și îndatoririle fiecărui membru al colectivului de muncă din cadrul unităților socialiste sînt menite să asigure participarea efectivă la gospodărirea cu spirit de răspundere a mijloacelor materiale și financiare încredințate de stat colectivelor de oameni ai muncii, la valorificarea în grad superior a resurselor materiale și umane ale țării, pentru o înaltă eficiență economică în toate compartimentele de activitate, în scopul asigurării creșterii nivelului de civilizație și bunăstare a fiecăruia, a întregului popor.

Articolul 18

Drepturile persoanelor încadrate în munca nu pot face obiectul vreunei tranzacții, renunțări sau limitări, ele fiind aparate de stat împotriva oricăror încălcări, a manifestărilor de subiectivism, abuz sau arbitrar.

Articolul 19

Persoana încadrată într-o unitate socialistă are următoarele drepturi principale:

- a)** să i se asigure un loc de muncă potrivit aptitudinilor, pregătirii profesionale, aspirațiilor, precum și nevoilor unității;
- b)** să fie retribuită potrivit principiului socialist de repartitie, în raport cu cantitatea, calitatea și importanța socială a muncii pe care o desfășoară;
- c)** să i se asigure stabilitatea în munca, contractul de muncă neputînd să înceteze sau să fie modificat decît în cazurile prevăzute de lege;
- d)** să participe la conducerea, organizarea și controlul activității unităților, să aleagă și să poată fi aleasă în organele de conducere colectivă;
- e)** să beneficieze de condițiile create prin reglementările legale, inclusiv de concedii de studii, pentru ridicarea pregătirii profesionale și a nivelului general de cunoaștere, în raport cu dezvoltarea științei și tehnicii și cu cerințele progresului social, pentru formarea și dezvoltarea conștiinței socialiste;
- f)** să fie promovată în categorii de încadrare sau în funcții superioare, în raport cu pregătirea, experiența, rezultatele muncii, nevoile unității, beneficiind astfel de condițiile create de orînduirea socialistă pentru afirmarea aptitudinilor și capacităților profesionale;
- g)** să i se asigure repaus săptămînal și concediu de odihnă anual plătit, să folosească condițiile create de societatea socialistă pentru recreere, refacerea capacității de muncă, ridicarea nivelului de cultura, să beneficieze de înlesniri pentru trimiterea la odihnă și tratament în stațiuni balneoclimaterice;
- h)** să beneficieze de condiții corespunzătoare de muncă, de protecție a muncii, de asistență medicală gratuită, de indemnizații de asigurări sociale în caz de pierdere temporala a capacității de muncă, de măsuri pentru prevenirea îmbolnăvirilor, refacerea și întărirea sănătății, precum și de măsuri pentru protecția socială a femeilor și tinerilor; în acest scop se alocă importante fonduri pentru înlăturarea cauzelor care determina accidente de muncă și îmbolnăviri profesionale, pentru protecția muncii și ușurarea efortului fizic;

- i) sa beneficieze de pensie pentru limita de vîrsta sau în caz de invaliditate;
- j) sa folosească baza materială a unităților socialiste destinată activității culturale și sportive;
- k) să se asocieze în organizații sindicale și în alte organizații obștești potrivit prevederilor Constituției Republicii Socialiste România;
- l) să se adreseze organelor superioare, celor de jurisdicție sau oricărui for competent, ori de cîte ori considera ca a fost prejudiciata în drepturile sale.

Articolul 20

(1) Colectivul de muncă din fiecare unitate socialistă poartă răspunderea față de societate pentru valorificarea maxima a fondurilor încredințate și a celor noi create, precum și pentru îndeplinirea prevederilor de plan, fiind dator să mobilizeze toate resursele materiale, financiare și umane pentru a-și aduce din plin contribuția la creșterea fondului național de dezvoltare economico-socială a țării.

(2) Ca membru al colectivului de muncă, persoana încadrată într-o unitate socialistă are următoarele îndatoriri principale:

- a) sa apere proprietatea socialistă și să contribuie la dezvoltarea ei;
 - b) sa realizeze norma de muncă și celelalte sarcini ce decurg din funcția sau postul deținut și sa răspundă de îndeplinirea lor față de colectivul de muncă și față de conducerea unității;
 - c) să efectueze orice activitate potrivit pregătirii sale și nevoilor unității. În situații deosebite determinate de necesitatea asigurării bunei funcționări a unității, fiecare are obligația de a participa -indiferent de funcția sau de postul pe care îl ocupa- la executarea oricăror lucrări și la luarea tuturor măsurilor cerute de nevoile unității;
 - d) să respecte programul de lucru, sa folosească integral și cu eficiența timpul de muncă;
 - e) să asigure utilizarea integrală a capacităților de producție, ridicarea productivității muncii, reducerea cheltuielilor de producție, realizarea lucrărilor încredințate, în condițiile de calitate stabilite, creșterea eficienței activității unității în care lucrează;
 - f) să respecte ordinea și disciplina la locul de muncă;
 - g) să-și ridice neconținut calificarea profesională, nivelul de cunoștințe tehnico-științifice și de cultura generală, să urmeze și absolve cursurile de perfecționare organizate sau recomandate de unitate;
 - h) să respecte normele socialiste de conduita în relațiile cu ceilalți membri ai colectivului de muncă, sa vegheze la aplicarea lor în viața, sa dea dovadă de cinste și corectitudine, să contribuie la întărirea spiritului de disciplina, de înțajutorare tovaraseasca, sa combata orice fel de manifestări înapoiate;
 - i) să asigure păstrarea secretului de stat și de serviciu;
 - j) să respecte normele de protecție a muncii și să contribuie la preîntîmpinarea și înlăturarea oricăror situații care ar putea pune în primejdie viața, integritatea corporală sau sănătatea oamenilor ori bunurile materiale.
- (3) Persoanelor încadrate în munca le este interzis sa primească de la cetățeni bani sau alte foloase pentru activitățile prestate în cadrul atribuțiilor de serviciu.

Articolul 21

(1) Conducerile unităților socialiste au datoria sa ia toate măsurile necesare pentru asigurarea condițiilor corespunzătoare desfășurării normale a procesului de producție, la un înalt nivel tehnic și cu randament economic maxim, să asigure un control eficient al îndeplinirii sarcinilor de plan în toate compartimentele, să se preocupe de îmbunătățirea continua a condițiilor de muncă și de viața, sa organizeze și sa sprijine perfecționarea pregătirii profesionale a persoanelor încadrate în munca.

(2) În întreaga activitate, ele trebuie să aplice consecvent principiul muncii și conducerii colective și sa informeze periodic personalul unității asupra modului de realizare a sarcinilor.

(3) Conducerile unităților socialiste sînt obligate sa examineze cu atenție și sa ia în considerare sugestiile și propunerile făcute de oamenii muncii în vederea îmbunătățirii activității în toate compartimentele și să-i informeze asupra modului de rezolvare.

Articolul 22

(1) Drepturile și îndatoririle oamenilor muncii prevăzute în prezentul cod se realizează tinîndu-se seama de rolul și condițiile specifice pe care industria, construcțiile, transporturile, agricultura, precum și activitățile social-culturale, le au în procesul de creare a valorilor materiale și spirituale, în dezvoltarea economică și socială a țării.

(2) În sectoarele în care natura activității o impune se vor elabora, pe baza principiului prezentului cod, statute ce vor fi aprobate prin lege. În aceste statute se vor prevedea regulile specifice privind raporturile de muncă, drepturile și îndatoririle personalului, criteriile privind încadrarea și promovarea, disciplina în munca și răspunderile, programul de lucru și alte reguli specifice domeniului de activitate respectiv.

Articolul 23

(1) Oamenii muncii din industrie au raspunderi deosebite față de întregul popor, decurgînd din rolul pe care aceasta ramura conducătoare a economiei naționale îl are în asigurarea progresului general al societății.

(2) Lucrătorii din industrie, ramura hotaritoare pentru întreaga economie, au îndatorirea să asigure dezvoltarea în ritm înalt a acestei ramuri, în vederea unei contribuții sporite la crearea venitului național -baza sigură a creșterii bunăstării întregului popor.

Articolul 24

În îndeplinirea sarcinilor care le revin, colectivele de oameni ai muncii din unitățile industriale au îndatorirea de a asigura valorificarea superioară a resurselor de care dispun, ridicarea nivelului tehnic-calitativ al producției, sporirea continuă a productivității muncii, creșterea eficienței economice în toate compartimentele de activitate.

Articolul 25

Fiecare membru al colectivelor de muncă din industrie are sarcina de a gospodări cu grija mijloacele materiale și financiare de care răspunde, de a depune toate eforturile pentru reducerea consumurilor specifice, folosirea intensiva a mijloacelor fixe, introducerea în producție a celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii.

Articolul 26

(1) Colectivele de oameni ai muncii din industrie, conducerile unităților industriale, au îndatorirea să asigure organizarea rațională a fiecărui loc de muncă, a fluxului de fabricație în ansamblu, aplicarea procedeelor moderne în conducerea producției, să stimuleze și să valorifice inițiativa creatoare a muncitorilor, inginerilor și tehnicienilor.

(2) În fiecare unitate socialistă trebuie să se asigure folosirea integrală a forței de muncă, organizarea calificării și policalificării continue a muncitorilor, justă organizare a schimburilor, utilizarea deplină a timpului de lucru, respectarea riguroasă a disciplinei în munca.

Articolul 27

Oamenii muncii din unitățile industriale au dreptul la remunerare potrivit cantității și calității muncii prestate și în funcție de locul și importanța pe care fiecare ramura de producție industrială o are în dezvoltarea țării.

Articolul 28

Oamenii muncii din industrie beneficiază, în condițiile legii, de recompense pentru rezultate deosebite obținute în promovarea progresului tehnic, activitatea de invenții, inovații și rationalizări, economii de materii prime materiale și energie, potrivit aportului propriu la îndeplinirea obiectivelor planului și creșterea eficienței economice.

Articolul 29

Persoanele încadrate în unitățile din industrie beneficiază de măsuri corespunzătoare de securitate și igiena a muncii, de echipament de lucru și de protecție, iar cei care lucrează în condiții vătămătoare și periculoase, de program de lucru redus, sporuri la salariu și de concedii suplimentare, potrivit legii.

Articolul 30

(1) Oamenii muncii din construcții trebuie să asigure folosirea rațională a fondului național de dezvoltare destinat vastului program de investiții, ridicării noilor construcții industriale, agricole, de locuințe, ori a altor construcții social-culturale, să asigure executarea în bune condiții a noilor obiective.

(2) În acest scop, colectivele de oameni ai muncii au îndatorirea să asigure ridicarea gradului de mecanizare și industrializare a lucrărilor, reducerea termenelor de execuție, îmbunătățirea calității lucrărilor, creșterea productivității și eficienței muncii.

(3) Oamenii muncii de pe santiere au obligația să gospodărească cu înalt simț de răspundere fondurile încredințate, să lichideze risipa de materiale, să asigure întărirea disciplinei și folosirea integrală a timpului de lucru.

Articolul 31

(1) Persoanele încadrate în unitățile de construcții au dreptul la o remunerare a muncii stabilită pe baza principiilor generale de remunerare, în funcție de importanța și complexitatea lucrărilor executate.

(2) Persoanele care au adus o contribuție deosebită la predarea și punerea în funcțiune a obiectivelor înainte de termenul planificat, cu realizarea indicatorilor tehnico-funcționali stabiliți, beneficiază de recompense materiale și morale, potrivit legii.

(3) Personalul nelocalnic de pe santiere, cei care se deplasează pentru lucrări de montaj, revizie și reparații, cei care lucrează la obiective situate în zone cu condiții deosebite, beneficiază de sporuri la salarii, înlesniri la cazare și transport, potrivit prevederilor legale.

Articolul 32

(1) În Republica Socialistă România pământul -principal mijloc de producție în agricultura-, animalele și plantațiile reprezintă, indiferent de forma de proprietate, o avuție națională, în a cărei judicioasă utilizare de către lucrătorii din agricultura și silvicultura este interesat vital întregul popor.

(2) Oamenii muncii din agricultura și silvicultura au îndatorirea să pună în valoare întregul potențial productiv al fondului funciar și silvic, să se preocupe de înlăturarea oricăror forme de risipă și degradare a terenurilor agricole, a fondului forestier, să asigure dezvoltarea zootehniei și producției animaliere, în vederea sporirii continue a producției agricole, a productivității muncii, a belsugului de produse agroalimentare.

(3) Fiecare lucrător din agricultura trebuie să se preocupe de valorificarea la maximum a posibilităților create prin eforturile întregii societăți, pentru aplicarea pe scară largă a cuceririlor științei și tehnicii avansate în producția agricolă, extinderea mecanizării complexe, a chimizării și irigațiilor.

Articolul 33

(1) Lucrătorii din unitățile agricole de stat trebuie să asigure folosirea rațională a fondurilor investite și a tehnicii noi, să realizeze o înaltă productivitate a muncii și o rentabilitate sporită, astfel încât unitățile agricole de stat să constituie un model de organizare științifică a producției agricole.

(2) Timpul de lucru și modul de organizare a producției și a muncii, sistemul de retribuire în aceste unități, se stabilesc în funcție de necesitățile specifice agriculturii, în temeiul prevederilor legale.

Articolul 34

(1) Persoanele încadrate în munca, pe bază de contract de muncă, în unitățile agricole de stat, în silvicultura, în cooperativele agricole de producție, asociațiile intercooperatiste și celelalte forme de asociere și cooperare beneficiază de drepturile, avantajele și înlesnirile prevăzute de lege pentru toate categoriile de persoane încadrate în munca în unitățile socialiste de stat.

(2) Pentru rezultatele obținute în îndeplinirea și depășirea planului de producție agricolă, oamenii muncii din agricultura beneficiază de retribuire suplimentară.

Articolul 35

(1) Cooperativele agricole de producție asigură unirea eforturilor taranilor și împletirea strânsă a intereselor lor cu cele ale tuturor oamenilor muncii, ale întregii societăți.

(2) Membrii cooperatori au îndatorirea să contribuie la întărirea și apărarea proprietății obștești, la prevenirea și înlăturarea risipei și proastei gospodării a mijloacelor materiale și financiare, la întărirea spiritului colectiv de muncă, a ordinii și legalității, în vederea gospodării cu randament maxim a fondurilor proprii, precum și a ajutorului acordat de statul socialist, pentru a-și aduce o contribuție sporită la realizarea progresului general al țării.

Articolul 36

(1) Raporturile de muncă din cooperativele agricole de producție se stabilesc pentru membrii cooperatori prin statute proprii.

(2) Membrii cooperativelor agricole de producție au dreptul la retribuire corespunzătoare cu cantitatea și calitatea muncii efectuate, cu rezultatele obținute, la ajutoare materiale pentru batrinete, incapacitate temporară de muncă, naștere, deces, precum și pensie pentru limita de vârstă, de invaliditate sau urmaș, la condiții corespunzătoare de protecția muncii și la sprijin în vederea perfecționării pregătirii profesionale, în condițiile stabilite prin lege și statute.

(3) Membrii cooperativelor agricole de producție, pensionarii cooperativelor agricole de producție, precum și membrii de familie ai acestora beneficiază de asistența medicală gratuită, întreținere în spitale, medicamente și materiale, în condițiile legii.

Articolul 37

Personalul încadrat în transporturi și telecomunicații trebuie să asigure buna funcționare și în deplină siguranță a transporturilor și telecomunicațiilor prin îndeplinirea corectă, exigentă și la timp, a îndatoririlor de serviciu, să asigure regularitatea și continuitatea transporturilor, să vegheze asupra integrității bunurilor și valorilor pe care le au în păstrare, să prevină orice faptă care ar putea pune în pericol siguranța persoanelor, bunurilor transportate și a circulației, să gospodărească cu randament maxim mijloacele de producție, instalațiile și utilajele încredințate, să ridice nivelul de servire a populației.

Articolul 38

(1) În funcție de condițiile și cerințele de muncă din aceste ramuri, timpul de lucru se stabilește ținând seama de profilul și specificul unității, pe schimburi, tura, turnus și program de exploatare.

(2) În completarea dispozițiilor prevăzute în prezentul cod se stabilesc reguli specifice privitoare la încadrarea, promovarea și disciplina în munca a personalului.

Articolul 39

Persoanele încadrate în unitățile de transporturi și telecomunicații beneficiază, potrivit condițiilor specifice din sectoarele în care lucrează, de sporuri de salarii și indemnizații, uniforme de serviciu -a căror valoare se suportă parțial sau integral de unități-, program redus de lucru în anumite locuri de muncă și alte drepturi, potrivit legii.

Articolul 40

(1) Personalul încadrat în unitățile comerciale și de prestări de servicii îi revine obligația să pună la dispoziția populației mărfuri și servicii de bună calitate, să asigure satisfacerea promptă și ireproșabilă a cererilor acestora.

(2) Lucrătorii din comerț și prestări de servicii trebuie să se preocupe permanent de lărgirea bazei tehnico-materiale și amplasarea rețelei de desfacere în funcție de nevoile populației, de modernizarea continuă a procesului de desfacere, să păstreze o permanentă legătură cu producția în vederea asigurării sortimentelor solicitate de consumatori.

(3) Personalul care lucrează în activitatea de comerț exterior are obligația de a depune toate eforturile pentru lărgirea și diversificarea schimburilor economice cu străinătatea, precum și a formelor de cooperare economică, creșterea eficienței întregii activități de comerț exterior.

Articolul 41

Fiecare persoană încadrată într-o unitate comercială sau prestatoare de servicii trebuie să respecte normele legale privitoare la vânzarea mărfurilor și efectuarea serviciilor, să aibă o atitudine atentă, demnă și cuviincioasă față de cetățeni, să dea dovadă de cinste și corectitudine.

Articolul 42

Retribuția lucrătorilor din comerț și prestări de servicii se face în funcție de volumul desfacerilor și al lucrărilor efectuate; programul de lucru se stabilește în conformitate cu prevederile prezentului cod în funcție de nevoile satisfacerii în bune condiții a cerințelor populației; lucrătorii din acest sector beneficiază de măsuri specifice de protecție a muncii, de compensare a timpului de lucru efectuat în zilele de repaus săptămânal și în zilele de sărbători legale.

Articolul 43

Personalul didactic are îndatorirea de a îndeplini rolul și funcțiile care revin învățământului în Republica Socialistă România, de a asigura instruirea tineretului și educarea acestuia în spiritul dragostei față de patria socialistă, față de muncă, de a contribui la pregătirea și perfecționarea cadrelor necesare, în strânsă legătură cu cerințele actuale și de perspectivă ale dezvoltării economico-sociale a țării.

Articolul 44

Personalul didactic are obligația de a contribui activ la organizarea și perfecționarea învățământului, în raport cu cerințele progresului economic, tehnico-științific și cultural; de a asigura o strânsă imbinare între pregătirea practică a tineretului; de a realiza o legătură organică între învățământ, știința și producție; de a participa la activitatea de răspândire a științei și culturii în rândul maselor de la orașe și sate.

Articolul 45

În cadrul timpului legal de lucru, personalul din învățământ are obligația ca, o dată cu munca didactică, să desfășoare și activitate educativă, științifică, de îndrumare a practicii în producție a tineretului, pentru a-și îndeplini în cele mai bune condiții îndatoririle pe care le are față de instituția de învățământ în care își desfășoară activitatea.

Articolul 46

(1) În vederea desfășurării la un nivel cât mai înalt a activității instructiv-educative și științifice, personalul didactic are dreptul să folosească toate condițiile create pentru perfecționarea continuă a pregătirii sale profesionale și ideologice; să utilizeze în procesul didactic educativ și de cercetare științifică întreaga dotare a instituțiilor și bazelor de învățământ; să valorifice rezultatele activității sale științifice prin aplicarea lor în practică; să publice manuale și cursuri ca rezultat al activității didactice și științifice; să participe la activități de cercetare în institute și centre de cercetare, laboratoare uzinale și în cadrul unor programe complexe de cercetare.

(2) Cadrele didactice au dreptul să facă parte în condițiile legii din asociații profesionale și societăți științifice și să desfășoare activități în conformitate cu statutele acestor organizații.

Articolul 47

(1) Oamenii de știință au îndatorirea de a valorifica întreaga lor capacitate de creație și întregul potențial material pus la dispoziție de societatea socialistă pentru a-și spori aportul la elaborarea soluțiilor cerute de mersul înainte al societății și în primul rând la soluționarea problemelor legate nemijlocit de dezvoltarea producției materiale.

(2) Cercetătorii trebuie să-și aducă o contribuție sporită la dezvoltarea și valorificarea superioară a bazei energetice și de materii prime, la perfecționarea tehnologiilor și la modernizarea produselor din toate ramurile, la crearea de noi materiale și a unor aparaturi de înalt nivel tehnic.

Articolul 48

Fiecare cercetător trebuie să se preocupe în permanentă de scurtarea duratei ciclului de cercetare și de finalizarea cercetărilor prin introducerea în producție a rezultatelor obținute; trebuie să se țină o permanentă legătură cu activitatea creatoare a producătorilor de bunuri materiale, cu specialiștii care lucrează nemijlocit în producție, să dezvolte relațiile pe bază de contract cu unitățile productive, ca o condiție importantă a creșterii eficienței cercetărilor întreprinse.

Articolul 49

(1) În Republica Socialistă România oamenii de știință se bucura în activitatea lor creatoare de sprijin material din partea societății; au dreptul de a-și exprima în mod liber opiniile științifice, de a-și pune în valoare întregul lor spirit creator, desfasurându-și cercetările potrivit propriilor ipoteze sau metode de lucru; cercetătorilor științifici li se asigura posibilitatea de a valorifica multilateral rezultatele cercetărilor efectuate, în scopul unei contribuții sporite la progresul general al țării; ei beneficiază de sprijin pentru perfecționarea permanentă a pregătirii de specialitate și ideologice, de drepturile ce decurg din activitatea de creație științifică, în condițiile legii.

(2) Oamenii de știință pot face parte, în condițiile legii, din asociații profesionale și societăți științifice și sa desfășoare activități în conformitate cu statutele acestor organizații.

Articolul 50

În îndeplinirea sarcinilor de înaltă responsabilitate socială care le revin, oamenii de cultura și arta trebuie să contribuie activ, prin întreaga lor opera de creație, în strinsa legătură cu viața, cu cerințele construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, la progresul spiritual al societății, la ridicarea nivelului cultural și a conștiinței socialiste a poporului.

Articolul 51

(1) Oamenii de cultura și arta se bucura de libertatea de creație, de manifestarea deplină a personalității și talentului lor, puse în slujba idealurilor socialismului, democrației și progresului social.

(2) Ei au dreptul să-și valorifice, potrivit specificului, operele de creație, protecția drepturilor de autor personale nepatrimoniale și a celor patrimoniale fiind garantată conform legii.

Articolul 52

În scopul promovării activității de creație, oamenii de cultura și arta, publiciștii, au dreptul să se asocieze, în condițiile legii, în uniuni, asociații și societăți de creație.

Articolul 53

Prin statute proprii se stabilesc modul de organizare și funcționare a uniunilor, asociațiilor și societăților de creație, drepturile membrilor privind pensiile, ajutoarele și celelalte forme de asigurări sociale.

Articolul 54

(1) Personalul din domeniul ocrotirii sănătății are îndatorirea să-și pună întreaga putere de muncă și cunoștințele de specialitate în serviciul îmbunătățirii stării de sănătate a populației de la orașe și sate, pentru asigurarea capacității de muncă și de creație a oamenilor, pentru a asigura dezvoltarea lor armonioasă, astfel încât să se bucure din plin de binefacerile civilizației socialiste.

(2) Lucrătorii din domeniul ocrotirii sănătății sînt datori să asigure judicioasă utilizare a bazei materiale și a celorlalte condiții create de societate în vederea ridicării continue a calității asistenței medicale.

Articolul 55

În exercitarea profesiei sale, personalul sanitar are îndatorirea sa manifeste o atitudine profund umană, sa îndeplinească cu abnegație atribuțiile ce-i revin; să respecte normele de etică profesională; să contribuie la apărarea și sporirea demnității profesionale. În organizarea programului de lucru și a întregii activități a personalului sanitar se va avea în vedere necesitatea asigurării permanente prompte și în bune condiții a asistenței medicale a populației.

Articolul 56

(1) Lucrătorilor din domeniul ocrotirii sănătății li se asigura condiții pentru specializare și perfecționare în vederea introducerii permanente în practica medicală a celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii moderne.

(2) Personalul sanitar care lucrează în condiții deosebite are dreptul la program de lucru redus, la concedii suplimentare de odihnă, precum și, după caz, la indemnizații și sporuri la salariu; cei trimiși în acțiuni de combatere a epidemiilor sau în alte acțiuni speciale beneficiază și de alte drepturi prevăzute de lege.

Articolul 57

Pentru asigurarea unei asistențe medicale corespunzătoare în toate localitățile țării și stimularea personalului medico-sanitar care își desfășoară activitatea în mediul rural, în condiții deosebite de muncă, se acordă înlesniri și drepturi, conform dispozițiilor legale.

Articolul 58

(1) Personalul încadrat în ministere și alte organe centrale, în organele locale ale administrației de stat, în justiție, procuratura și în alte instituții are ca principală îndatorire sa servească interesele poporului, sa militeze cu fermitate pentru îndeplinirea legalității socialiste, să contribuie efectiv la buna desfășurare a tuturor activităților economico-sociale ale țării, fiind răspunzător în fața clasei muncitoare și a întregului popor de modul în care își îndeplinește sarcinile ce-i revin.

(2) Personalul din aparatul de stat are obligația de a milita, pentru creșterea eficienței și operativității în munca, de a combate orice manifestare de birocratism și de a contribui la perfecționarea continuă a activității sale.

Articolul 59

- (1) Personalul din aparatul de stat trebuie să aibă o permanentă și directă legătură cu oamenii muncii în al căror serviciu se afla și ale căror interese legale trebuie să le slujească cu devotament.
- (2) El are îndatorirea de a soluționa cu competența și în termenele legale cererile, reclamațiile, sesizările și propunerile cetățenilor.

Articolul 60

Personalul din aparatul de stat beneficiază, potrivit legii, de toate drepturile necesare exercitării, în cele mai bune condiții, a atribuțiilor de serviciu cu care este investit; în exercitarea acestor atribuții se bucura de protecția legii față de cei care îl împiedică, sub orice formă, să-și îndeplinească sarcinile ce-i revin.

Articolul 61

- (1) La încadrarea în funcție, personalul din aparatul de stat depune un jurământ de loialitate față de statul nostru socialist, față de clasa muncitoare și întregul popor, prin care se angajează să îndeplinească în cele mai bune condiții politica partidului și statului în domeniul sau de activitate, să respecte cu strictețe și să îndeplinească cu simț de răspundere toate atribuțiile de serviciu ce îi sînt încredințate.
- (2) Funcțiile pentru care se depune jurământul de loialitate se stabilesc prin statutul personalului din aparatul de stat, în conformitate cu dispozițiile prezentului cod.

Capitolul 3

Articolul 62

- (1) Selecționarea și pregătirea cadrelor, repartizarea lor pe ramuri de activitate, se fac în concordanță cu prevederile planului național unic de dezvoltare economico-socială.
- (2) Încadrarea în munca a unei persoane într-o unitate socialistă de stat se face în raport cu nevoile unității, ținându-se seama de aptitudinile, pregătirea profesională și preferințele sale, precum și de îndeplinirea altor cerințe specifice muncii pe care urmează să o presteze în condițiile legii.

Articolul 63

- (1) Încadrarea în munca se face pe baza verificării aptitudinilor și a pregătirii profesionale, prin proba practică, examen, concurs ori termen de încercare, în condițiile prevăzute de lege. Termenul de încercare este de cel mult 15 zile, iar pentru funcțiile de conducere, de cel mult 90 zile.
- (2) Cei care urmează să fie încadrați în munca trebuie să li se facă un examen medical pentru a se stabili dacă starea sănătății le permite să îndeplinească munca ce li se încredințează. De asemenea, examenul medical este obligatoriu și în cazul celor transferați pe locuri de muncă ce pot fi ocupate numai dacă sînt îndeplinite cerințele legale de ordin sanitar.

Articolul 64

- (1) Încadrarea în munca se realizează prin încheierea unui contract individual de muncă. Contractul individual de muncă se încheie în scris și va cuprinde clauze privind obligația persoanei încadrate în munca de a-și îndeplini sarcinile ce-i revin, cu respectarea ordinii și disciplinei, a legilor, îndatorirea unității de a asigura condiții corespunzătoare pentru buna desfășurare a activității, de a remunera în raport cu munca prestată și de a-i acorda celelalte drepturi ce i se cuvin, precum și alte clauze stabilite de părți.
- (2) În contract se va preciza dacă persoana încadrată urmează să desfășoare activitate într-o anumită rază determinată sau în localități unde interesul serviciului cere să fie trimisă.

Articolul 65

Încadrarea în munca a fiecărei persoane va fi adusă la cunoștința colectivului din compartimentul în care urmează să lucreze, indicându-i-se drepturile și obligațiile ce-i revin, sarcinile pe care le are de îndeplinit, precum și normele de protecție a muncii.

Articolul 66

- (1) Persoana încadrată în munca poate fi delegată sau detașată de conducerea unității să îndeplinească anumite lucrări în afara locului sau de muncă, în condițiile prevăzute de lege.
- (2) Delegarea se poate face pe o perioadă de cel mult 60 zile, iar detașarea pe cel mult 6 luni. Pentru asigurarea bunei funcționări a unității la care a fost delegat sau detașat, conducerea unității de care aparține poate prelungi delegarea sau detașarea cu cel mult aceeași durată de 60 de zile și respectiv 6 luni.
- (3) În cazurile și condițiile prevăzute de lege, detașarea se poate face pînă la 2 ani. În asemenea situații se vor acorda celor în cauză și unele drepturi suplimentare potrivit dispozițiilor legale în vigoare.

Articolul 67

- (1) Pe durata delegării, detașării sau trecerii temporale într-o altă muncă decît cea prevăzută în contractul de muncă, cel în cauză își păstrează funcția și salariul avute anterior.

(2) Când detasarea sau trecerea temporară într-o alta muncă se face la o muncă pentru care e stabilit un salariu mai mare, persoana detasată sau trecută temporar în alta muncă are dreptul la acest salariu în condițiile prevăzute de lege.

Articolul 68

Persoana delegată sau detasată în alta localitate, precum și cea a carei activitate se desfășoară în cadrul unor deplasări periodice sau permanente, au dreptul la plata cheltuielilor de transport și de cazare, precum și la o indemnizație în condițiile prevăzute de lege.

Articolul 69

Persoana încadrată în muncă poate fi transferată în interesul serviciului, de regula într-o alta unitate din aceeași ramură, în vederea bunei funcționări a acesteia, ori la cerere, în condițiile legii. Transferul în interesul serviciului nu poate avea loc în cazul în care persoana ce urmează a fi transferată nu este de acord pentru motive de sănătate, dovedite cu certificat medical, precum și în alte situații temeinic justificate.

Hotărîrea asupra temeiniciei motivelor este de competența organului ierarhic superior.

Articolul 70

(1) Contractul de muncă se încheie pe durată nedeterminată.

(2) În anumite situații, contractul de muncă se poate încheia și pe durată determinată, în cazul înlocuirii titularului unui post care lipsește temporar de la serviciu și căruia unitatea este obligată să-i păstreze postul, pentru păstrarea unei munci cu caracter sezonier, precum și a altor activități cu caracter temporar. Persoanelor cu caracter de muncă pe durată nedeterminată li se aplică, în mod corespunzător, prevederile prezentului cod, ținându-se seama de specificul activității și de vechimea lor în muncă.

Articolul 71

În cazul trimiterii la o școală sau curs de calificare ori perfecționare cu scoatere din producție contractul de muncă se completează printr-un act adițional în care se prevede îndatorirea persoanei încadrate în muncă de a lucra în unitate după absolvirea școlii sau a cursului o anumită perioadă stabilită prin lege.

Articolul 72

(1) Pentru persoanele care, fiind încadrate în muncă, sînt chemate să-și satisfacă serviciul militar, contractul de muncă se menține, iar această perioadă de satisfacere a serviciului militar intră în calculul vechimii neîntrerupte în aceeași unitate; cel în cauza are obligația să revină la locul de muncă în termen de 30 de zile de la satisfacerea serviciului militar.

(2) În cazul satisfacerii serviciului militar de către o persoană cu care s-a încheiat actul adițional prevăzut la art. 71, care se afla în perioada de lucru stabilită prin acel act, durata serviciului militar nu intră în calculul timpului prevăzut în actul adițional. De asemenea, aceasta durată nu intră în calculul perioadei de stagiu în muncă prevăzută pentru absolvenții repartizați în producție, care au obligația efectuării unui astfel de stagiu.

Articolul 73

La încadrarea în funcție a conducătorilor de unități și a altor cadre de conducere stabilite de ministere, celelalte organe centrale și comitetele executive ale consiliilor populare județene și al municipiului București, în contractul de muncă, în afară de clauzele prevăzute la art. 64, se vor cuprinde; angajamentul și răspunderea acestora de a păstra, apăra și valorifica la un nivel superior bunurile încredințate; de a restitui -la termenele și în condițiile legii- valoarea mijloacelor materiale pe care statul le-a pus la dispoziția colectivului de muncă pe care-l conduc; de a preda, atunci cînd va fi cazul, fondurile materiale și bănești de care răspund; de a lua măsurile necesare pentru buna gospodărire a unității, pentru introducerea tehnicii noi și a tehnologiilor avansate și creșterea eficienței economice a întregii activități.

Articolul 74

La încadrarea în funcție a persoanelor prevăzute la art. 73 se va proceda predarea și preluarea cu proces-verbal a fondurilor materiale și bănești de care urmează să răspundă; predarea-preluarea se face în prezenta unei comisii special constituite de către organul ierarhic superior și din care face parte și delegatul acestui organ.

Articolul 75

(1) Promovarea persoanei încadrate în muncă în funcții sau categorii superioare se face în raport cu nevoile unității, ținându-se seama de condițiile prevăzute pentru ocuparea postului, de calitățile personale, precum și de rezultatele obținute în realizarea sarcinilor. Promovarea se face pe bază de probă practică, examen sau concurs, conform prevederilor legale.

(2) La promovarea în funcții de conducere se ține seama, totodată, de pregătirea politică, de aptitudinile organizatorice și de conducere ale celor ce urmează a fi încadrați în asemenea funcții, precum și de aprecierile și recomandările colectivului de muncă în care și-au desfășurat activitatea.

Articolul 76

(1) Între unitate, pe de o parte, și colectivul de oameni ai muncii, pe de altă parte, se încheie un contract colectiv de muncă, menit să contribuie la organizarea superioară a muncii, la întărirea și mobilizarea tuturor eforturilor pentru îndeplinirea planului, la îmbunătățirea continuă a condițiilor de muncă și de viață din unitate.

(2) Prin contractul colectiv se stabilesc măsurile pe care colectivele oamenilor muncii și conducerea unității se angajează să le ia în scopul utilizării mai bune a capacității de producție, al creșterii productivității muncii, reducerii consumurilor specifice și a prețului de cost, precum și pentru obținerea de economii și beneficii peste nivelul planificat, îmbunătățirea calității produselor, creșterea eficienței activității economice.

Articolul 77

(1) Contractul colectiv de muncă stabilește, în condițiile prevăzute de lege, formele de remunerare, de stimulare materială pentru economiile realizate în cursul anului, modul de utilizare a fondurilor ce rămân la dispoziția unității ca rezultat al depășirii sarcinilor de plan, pentru executarea unor investiții sociale: locuințe, vestiare, băi, creșe, cămine, dispensare, cantine-restaurant și altele similare; realizarea unor obiective de protecție a muncii, culturale și sportive.

(2) Contractul colectiv de muncă dezbătut și aprobat de adunarea generală a oamenilor muncii se semnează din partea unității, pe baza împuternicirii organului de conducere colectivă, de către conducătorul ei, iar din partea colectivului de oameni ai muncii, de către președintele comitetului sindicatului.

Articolul 78

(1) Contractul colectiv de muncă se încheie anual. Prevederile din contractul colectiv de muncă se aplică tuturor persoanelor încadrate în munca în unitate.

(2) Ministerele, celelalte organe centrale sau centralele economice, după caz, pot încheia cu uniunile sindicatelor pe ramura contracte colective de muncă pe o durată de până la 5 ani, care să cuprindă principalele măsuri în vederea realizării prevederilor de plan, a aplicării legislației muncii, a îmbunătățirii condițiilor de muncă și de viață în unitățile din sectoarele respective, precum și măsurile necesare în vederea realizării prevederilor contractelor colective din unități.

Articolul 79

Neîndeplinirea obligațiilor asumate prin contractul colectiv constituie, pentru cei care se fac vinovați de aceasta, indiferent de funcția sau postul în care au fost încadrați, o încălcare a sarcinilor de serviciu, care atrage după caz, răspunderea disciplinară, materială sau penală.

Articolul 80

Ministerele, celelalte organe centrale și comitetele executive ale consiliilor populare județene și al municipiului București, împreună cu organele sindicale corespunzătoare, controlează legalitatea prevederilor contractului colectiv de muncă și modul în care acestea sînt aduse la îndeplinire.

Articolul 81

(1) În Republica Socialistă România, pe măsura dezvoltării bazei tehnico-materiale a socialismului, a creșterii venitului național, se asigura ridicarea continuă a venitului național, se asigura ridicarea continuă a nivelului de trai al celor ce muncesc, al întregului popor.

(2) Prin sistemul de remunerare, stabilit prin lege, se realizează imbinarea armonioasă a intereselor personale ale fiecăruia cu interesele întregii societăți, obținerea unor venituri în raport cu contribuția concretă pe care fiecare om al muncii o aduce la activitatea economică și social-culturală.

Articolul 82

(1) La stabilirea remunerării persoanelor încadrate în munca se are în vedere rațională repartiție a venitului național, realizarea unui raport optim între fondul național de dezvoltare economico-socială și fondul de consum, în vederea progresului neîntrerupt al economiei naționale, ca o condiție esențială a ridicării continue a nivelului de viață al poporului.

(2) Remunerarea se face după cantitatea, calitatea și importanța socială a muncii, asigurându-se la munca egală remunerare egală. În vederea asigurării rolului stimulativ al salariului, la stabilirea remunerării se ține seama de complexitatea muncii, răspunderea și gradul de solicitare pe care acestea le implica, nivelul de pregătire profesională și vechimea cerută pentru îndeplinirea acelei munci; de asemenea, se urmărește asigurarea unor proporții corespunzătoare între salariile mari și cele mici ale persoanelor încadrate în munca, potrivit stadiului de dezvoltare a economiei naționale și principiului echității socialiste.

Articolul 83

Prin lege se stabilește, în concordanță cu dezvoltarea planificată a economiei, salariul minim pe economie, avîndu-se în vedere nivelul productivității muncii, al venitului național, urmărindu-se satisfacerea nevoilor mereu crescînde ale oamenilor muncii și membrilor de familie.

Articolul 84

(1) Salariul tarifar de încadrare se acordă în raport cu gradul de îndeplinire a sarcinilor de muncă, astfel încât să constituie un stimulent pentru cei care își îndeplinesc în bune condiții sarcinile. Cei care obțin realizări deosebite în munca au posibilitatea să realizeze venituri mai mari, iar cei care nu-și îndeplinesc obligațiile de muncă urmează să suporte în mod direct consecințele unei neîndepliniri.

(2) Neîndeplinirea integrală a sarcinilor atrage diminuarea corespunzătoare a salariului în limitele stabilite de lege. În cazul realizării ulterioare a sarcinilor de muncă, suma reținută din salariu se restituie total sau parțial, după caz, potrivit legii.

Articolul 85

(1) În cazul în care persoanele încadrate în munca provoacă rebuturi din vina lor, răspund potrivit legii.

(2) Dacă provocarea rebuturilor este repetată, cel în cauză va fi trecut la un loc de muncă de o categorie inferioară; dacă și la noul loc de muncă va continua să provoace rebuturi, i se va putea desface contractul de muncă, ca fiind necorespunzător în munca.

Articolul 86

În cazuri excepționale, când, din motive tehnice sau din alte motive, procesul de producție a fost întrerupt, persoanele încadrate în munca vor fi retribuite cu 75% din salariul tarifar de încadrare aferent timpului respectiv cu condiția ca încetarea lucrului să fie produs fără vina lor și dacă în tot acest timp au rămas la dispoziția unității.

Articolul 87

(1) Plata salariului se face periodic, la interval de cel mult o luna.

(2) Drepturile bănești cuvenite personalului se plătesc înaintea oricăror alte obligații ale unității.

(3) Retribuția cuvenită pentru munca prestată nu poate face obiectul unor rețineri decât în cazurile și condițiile prevăzute de lege.

Articolul 88

În scopul asigurării stabilității cadrelor, persoanele încadrate în munca beneficiază de sporuri la salariu în raport cu vechimea neîntreruptă în aceeași unitate.

Articolul 89

Persoanele care-și desfășoară activitatea în locuri de muncă cu condiții vătămătoare sau periculoase beneficiază de sporuri la salariu potrivit prevederilor legale. Conducerile unităților sînt obligate să ia măsuri pentru înlăturarea cauzelor care determină asemenea situații, să asigure condiții normale de muncă, fără pericol de accidente și îmbolnăviri profesionale.

Articolul 90

În scopul creșterii inițiativei și a eforturilor pentru sporirea eficienței economice a producției, ținînd seama de rezultatele bune obținute în munca, cu deosebire la realizarea indicatorilor calitativi, la promovarea progresului tehnic și aplicarea inovațiilor, pentru realizarea de economii de materiale și de forță de muncă, se acordă gratificații anuale sau, după caz, premii în cursul anului.

Articolul 91

(1) În vederea organizării științifice a producției și a muncii, utilizării raționale a timpului de muncă și a personalului, se vor preciza atribuțiile și obligațiile la fiecare loc de muncă; conducerile unităților socialiste au obligația să stabilească norme de muncă fundamentate științific, să determine sarcinile concrete ce revin fiecărei persoane încadrate în munca.

(2) Realizarea remunerării după cantitatea și calitatea muncii este strîns legată de normarea muncii, care contribuie la punerea cît mai deplină în valoare a înzestrării tehnice a unităților, la descoperirea rezervelor de creștere a productivității muncii și de reducere a prețului de cost.

Articolul 92

Norma de muncă exprimă cantitatea de muncă pentru efectuarea operațiilor sau lucrărilor de către o persoană cu calificare corespunzătoare, care lucrează cu intensitate normală, în condițiile unor procese tehnologice și de muncă determinate. Ea cuprinde timpul productiv, timpul pentru întreruperile impuse de desfășurarea procesului tehnologic stabilit și de organizarea rațională a muncii, timpul pentru odihna în cadrul programului de muncă.

Articolul 93

(1) Normarea muncii se aplică, potrivit cu specificul activității desfășurate în unitățile economice, social-culturale și ale administrației de stat, la toate categoriile de personal -muncitori, tehnicieni, ingineri, economiști cadre de altă specialitate din activitatea administrativă-atît pentru cei remunerați în acord, cît și pentru cei remunerați în regie.

(2) Normele de muncă se exprimă -în funcție de caracteristicile procesului de producție sau ale activității ce se normează-sub forma de norme de timp norme de producție, norme de personal, sfere de atribuții sau sub alte forme corespunzătoare specificului fiecărei munci.

Articolul 94

(1) Normele de muncă unificate se elaborează de către ministere și celelalte organe centrale, comitetele executive al consiliilor populare județene și al municipiului București, iar normele de muncă locale, de către fiecare unitate socialistă de stat pentru nevoile proprii, în toate cazurile cu acordul organelor sindicale corespunzătoare.

(2) Ca urmare a introducerii progresului tehnic, a perfecționării pregătirii profesionale a cadrelor și a aplicării de măsuri tehnice și organizatorice care duc la modificarea cantității de muncă necesare pentru efectuarea lucrărilor, concomitent cu creșterea productivității muncii, normele de muncă se vor modifica în mod corespunzător, în vederea asigurării unei concordante depline cu noile condiții create.

Articolul 95

Conducerile unităților și compartimentelor de muncă au datoria să aducă la cunoștința personalului, în timp util, atribuțiile ce revin fiecăruia, normele de muncă stabilite, să efectueze instruirea necesară în vederea cunoașterii și însușirii acestora, să asigure condițiile tehnico-organizatorice avute în vedere la elaborarea normelor.

Capitolul 4

Articolul 96

Noile relații socialiste de muncă și procesul de îndeplinire a obiectivelor societății socialiste multilateral dezvoltate impun, în toate sferile de activitate și pentru fiecare membru al colectivului de muncă, necesitatea respectării cu strictețe a disciplinei, îndeplinirea exemplară a sarcinilor de serviciu.

Articolul 97

Persoanele încadrate în munca au datoria de a realiza întocmai și la timp obligațiile ce le revin la locurile de muncă, pentru îndeplinirea obiectivelor planurilor de producție, planurilor de organizare a întregii activități și a celor de îmbunătățire a muncii. Ele au îndatorirea de a acționa în mod conștiincios pentru sporirea eficienței și îmbunătățirea calității produselor, pentru realizarea obligațiilor care decurg din contractele colective și individuale de muncă, regulamentele de organizare și funcționare a unităților, regulamentelor de ordine interioară, precum și din dispozițiile primite din partea conducătorilor de unități și a șefilor ierarhici.

Articolul 98

(1) Organele de conducere ale unităților socialiste au datoria de a lua măsurile necesare pentru organizarea la un nivel corespunzător a producției și a muncii, să prevină abaterile de la ordinea și disciplina muncii socialiste să acționeze împotriva oricărei lipse de răspundere a neglijenței și risipei, a oricăror fapte care aduc pagube avutului obștesc.

(2) Organele de conducere colectivă ale unităților socialiste, împreună cu comitetele sindicatelor, vor elabora regulamente de ordine interioară, în care vor stabili îndatoririle care trebuie respectate de către persoanele încadrate în munca și măsurile ce se impun în vederea asigurării disciplinei socialiste a muncii.

Articolul 99

Pentru îndeplinirea în cele mai bune condiții a sarcinilor ce le revin, precum și pentru realizări deosebite în îndeplinirea angajamentelor individuale și colective, persoanele încadrate în munca pot primi, potrivit dispozițiilor legale, următoarele recompense:

- a)** acordarea de trepte sau gradatii la salariul tarifar cu reducerea vechimii minime prevăzută de lege;
- b)** gratificatii, premii și alte recompense materiale;
- c)** ordine, medalii, titluri de onoare, diplome de onoare, insigne, titluri distinctiv;
- d)** înscrierea în cartea de onoare, pe tabloul de onoare, evidentierea în munca, multumire verbală sau în scris.

Articolul 100

(1) Încălcarea cu vinovăție de către cel încadrat în munca - indiferent de funcția sau postul pe care-l ocupa - a obligațiilor sale, inclusiv a normelor de comportare, constituie abatere disciplinară, care se sancționează, după caz, potrivit legii, cu:

- a)** mustrare;
- b)** avertisment;
- c)** retragerea uneia sau mai multor gradatii sau trepte de salarizare pe o perioadă de 1-3 luni sau, în cazul celor încadrați cu salariul la nivelul de baza, diminuarea acestuia cu 5-10% pe aceeași perioadă;
- d)** reducerea salariului și reducerea indemnizației de conducere pe durata de 1-3 luni, cu 5-10%;
- e)** retrogradarea în funcție sau în categorie - în cadrul aceleiași profesii - pe durata de 1-3 luni;
- f)** desfacerea disciplinară a contractului de muncă.

(2) În cazul încălcării normelor privind ordinea și disciplina la locul de muncă, colectivul compartimentului din care face parte persoana vinovată poate să ia în dezbatere abaterea săvârșită și să ceară conducerii unității aplicarea de sancțiuni disciplinare, inclusiv desfacerea contractului de muncă.

Articolul 101

(1) Sancțiunea disciplinară se stabilește și se aplică de organul de conducere colectivă sau, după caz, de conducătorul unității sau compartimentului de muncă, în condițiile legii.

(2) Împotriva sancțiunii disciplinare se poate face plîngere în termen de 30 zile de la comunicarea deciziei de sancționare.

Articolul 102

(1) Apărarea valorilor materiale și spirituale ale societății socialiste reprezintă o îndatorire fundamentală a tuturor oamenilor muncii. Persoanele încadrate în munca răspund pentru pagubele aduse avutului obștesc din vina și în legătură cu munca lor.

(2) Ele nu răspund de pierderile inerente procesului de producție care se încadrează în limitele prevăzute de lege, de pagubele provocate datorită unor cauze neprevăzute și care nu puteau fi înlăturate, ori în alte asemenea cazuri în care pagubele au fost provocate din riscul normal al serviciului sau forța majoră.

Articolul 103

(1) În stabilirea răspunderii materiale, paguba ce trebuie reparată nu cuprinde foloasele nerealizate de unitate ca urmare a faptei săvârșite de cel încadrat în munca.

(2) Când pagubele au fost cauzate unității printr-o faptă ce constituie infracțiune, răspunderea se stabilește potrivit legii penale. În acest caz, în cuantumul pagubelor se cuprind și foloasele nerealizate.

Articolul 104

Persoanele încadrate în munca sînt obligate să cunoască prevederile legale referitoare la munca, funcționarea instalațiilor, folosirea uneltelor, materiilor prime, materialelor și totodată să aplice cu rigurozitate aceste reglementări.

Articolul 105

(1) Când paguba a fost cauzată de mai multe persoane, răspunderea fiecăreia se stabilește ținindu-se seama de măsura în care a contribuit la provocarea ei.

(2) Dacă măsura în care fiecare a contribuit la provocarea pagubei nu poate fi determinată, răspunderea fiecăreia dintre persoane se stabilește proporțional cu salariul ei tarifar de încadrare net, de la data constatării pagubei și, dacă este cazul, și în funcție de timpul lucrat de la ultima inventariere a bunurilor.

Articolul 106

Persoana care a încasat o sumă nedatorată este obligată să restituie acea sumă; dacă a primit bunuri ce nu i se datorau și care nu mai pot fi restituite în natura sau i-au fost prestate servicii la care nu era îndreptățită, ea este obligată să plătească contravaloarea lor, calculată în condițiile legii.

Articolul 107

(1) Obligarea la plata despăgubirilor sau a contravalorii bunurilor, precum și la restituirea sumelor încasate fără drept, se face prin decizie de imputare emisă de conducătorul unității; când plata sau restituirea urmează a se face de conducătorul unității sau de alte persoane încadrate în munca de organul ierarhic superior, singure sau împreună cu alte persoane, decizia de imputare se emite de către acest organ.

(2) Pentru acoperirea pagubelor aduse unității, precum și pentru restituirea sumelor sau plata contravalorii bunurilor ce nu mai pot fi restituite în natura ori a serviciilor nedatorate, cel în cauză poate să-și ia un angajament de plată în scris, care constituie titlu executoriu.

Articolul 108

(1) Răspunderea materială pentru paguba cauzată unității poate fi stabilită numai în cazurile în care aceasta a fost constatată în cel mult 3 ani de la data producerii ei, iar în cazul restituirii sumelor sau a contravalorii bunurilor ori serviciilor nedatorate, în cel mult un an de la data primirii sumelor sau bunurilor ori de când a beneficiat de servicii nedatorate.

(2) Termenul de emitere a deciziei de imputare este de cel mult 60 de zile - de la data când cel în drept să emită decizia a luat cunoștința de producerea pagubei.

(3) Decizia de imputare va fi motivată și va menționa termenul în care poate fi contestată și organul competent să o soluționeze. Ea se comunică, în termen de 15 zile de la emitere, celui obligat la plata sau restituire și constituie titlu executoriu din momentul comunicării.

(4) După expirarea acestui termen, prejudiciu se impută celui vinovat de neluarea măsurii de imputare.

Articolul 109

(1) Suma stabilită pentru acoperirea daunelor se reține în rate lunare din salariu, precum și din orice alte sume ce se cuvin persoanei în cauză din partea unității la care aceasta lucrează în condițiile legii.

(2) Ratele nu pot fi mai mari de 1/3 din salariul tarifar net lunar, fără a putea depăși împreună cu celelalte rețineri pe care le-ar avea cel în cauză, jumătate din acest salariu.

(3) Dacă contractul de muncă se desface înainte ca persoana în cauză să fi despăgubit unitatea, iar aceasta se încadrează la alta unitate, executarea se va face de către noua unitate, potrivit alineatului precedent, pe baza trimerii titlului executoriu de către unitatea care a fost pagubita.

(4) În situația în care cel în cauză nu s-a încadrat în munca într-o altă unitate, urmărirea se va face asupra oricăror bunuri ale sale, în afară de bunurile exceptate prin lege de la urmărire.

(5) Urmărirea pentru acoperirea pagubelor se poate îndrepta și împotriva altei persoane de cît cea care a provocat direct paguba, în cazurile prevăzute de lege.

Articolul 110

Persoana care considera ca imputarea sau reținerea a fost făcută fără temei sau cu încălcarea legii, precum și cea care după ce a semnat un angajament de plată constată că în realitate nu datorează parțial sau total suma pretinsă de unitate, se poate adresa cu contestație la organul jurisdicțional competent. Acesta, la cererea persoanei în cauză, ținînd seama de împrejurări, poate hotărî suspendarea executării pînă la soluționarea litigiului.

Articolul 111

(1) Unitatea este obligată, în condițiile legii, să despăgubească persoana încadrată în munca, în situația în care aceasta a suferit, din culpa unității, un prejudiciu în timpul îndeplinirii îndatoririlor de muncă sau în legătură cu serviciul.

(2) Unitatea care a plătit despăgubirile este obligată să recupereze sumele plătite de la persoana vinovată de producerea pagubei în condițiile art. 102 și următoarele.

Capitolul 5

Articolul 112

(1) Durata timpului de muncă nu poate depăși 48 de ore pe săptămîna și 8 ore pe zi.

(2) În cazul stabilirii pentru o anumită zi lucrătoare din săptămîna a unei durate mai mici de 8 ore, timpul de muncă în celelalte zile poate fi mai mare, fără a depăși 9 ore pe zi.

Articolul 113

(1) Pînă la înlăturarea cauzelor care determină condiții de muncă vătămătoare, grele sau periculoase, la unele locuri de muncă durata timpului de muncă pentru persoanele care lucrează în astfel de condiții se reduce sub 8 ore pe zi, fără ca aceasta să ducă la o scădere a remunerației.

(2) Locurile de muncă cu condiții vătămătoare, grele sau periculoase și durata redusă a timpului de muncă stabilit pentru fiecare dintre ele se determină prin hotărîre a Consiliului de Miniștri. În acest scop, ministerele, celelalte organe centrale și comitetele executive ale consiliilor județene și al municipiului București vor face propuneri corespunzătoare, cu avizul Ministerului Muncii, Ministerului Sănătății și al Uniunii Generale a Sindicatelor.

Articolul 114

(1) Pentru persoanele al căror program de lucru se desfășoară în timpul nopții, durata timpului de muncă este mai mică cu o oră decît durata muncii prestate în timpul zilei, fără ca aceasta să ducă la o scădere a remunerației. Prevederile acestui alineat nu se aplică și celor care au un program normal de muncă mai mic de 8 ore.

(2) În unitățile în care procesul de muncă este neîntrerupt sau unde condițiile specifice ale muncii o impun, programul din timpul nopții poate fi egal cu cel din timpul zilei. Munca prestată în timpul nopții, în cadrul unui asemenea program se plătește cu un spor de 15% din salariul tarifar de încadrare, pentru orele lucrate în timpul nopții, dacă aceste ore reprezintă cel puțin jumătate din programul normal de lucru. În mod excepțional Consiliul de Miniștri poate aproba la unele unități majorarea pînă la 25% din salariul tarifar a sporului pentru munca în timpul nopții.

(3) De sporul pentru munca de noapte beneficiază și persoanele al căror timp de lucru se stabilește în condițiile art. 113.

Articolul 115

Se considera munca în timpul nopții aceea care se prestează în intervalul cuprins între orele 22-6, cu posibilitatea abaterii, în cazuri justificate, cu o oră în minus sau în plus față de aceste limite.

Articolul 116

În construcții, în industria forestieră, în agricultura precum și în alte activități cu condiții specifice, durata zilei de muncă poate fi mai mare în condițiile și limitele stabilite prin hotărîre a Consiliului de Miniștri, de comun acord cu Uniunea Generală a Sindicatelor, urmînd ca în medie să nu depășească, lunar, trimestrial, semestrial sau anual, după caz, durata normală a zilei de muncă.

Articolul 117

(1) În cursul programului de lucru se poate acorda o pauză pentru masa de cel mult 1/2 de oră, care nu se include în durata timpului de muncă. În unitățile în care nu se poate întrerupe lucrul se va da posibilitatea ca masa să fie luată în timpul serviciului.

(2) Intervalul dintre doua zile de muncă este de cel puțin 12 ore consecutive, cuprinse între sfârșitul programului de lucru dintr-o zi și începutul programului de lucru din ziua următoare. Acest interval poate fi mai mic -dar nu sub 8 ore- la schimbarea turelor.

(3) Modul de organizare a timpului de lucru, a pauzelor, evidenta prezentei persoanelor încadrate în munca, se stabilesc prin regulamentul de ordine interioară.

Articolul 118

(1) Prestarea muncii peste durata normală stabilită conform articolelor precedente poate fi cerută în următoarele cazuri;

a) pentru preintimpinarea sau înlăturarea efectelor calamităților sau altor cazuri de forta majoră, precum și în situații care periclitează sănătatea sau viața altor persoane;

b) pentru înlăturarea efectelor unor situații neprevăzute, care ar dăuna bunei funcționari a serviciilor de aprovizionare cu apa și energie electrica, de canalizare, a serviciilor poștale și de telecomunicații, a căilor și mijloacelor de transport în comun, a instalațiilor de distribuie a combustibilului;

c) pentru repararea dispozitivelor sau instalațiilor, în cazul în care defectiunea acestora provoacă încetarea lucrului pentru mai multe persoane;

d) pentru prevenirea sau înlăturarea unor situații care ar putea provoca degradarea sau distrugerea materiilor prime, materialelor ori produselor.

(2) Munca peste durata normală în situațiile prevăzute în alineatul precedent se prestează pe baza dispoziției conducerii unității, data cu acordul comitetului sindicatului.

Articolul 119

Munca peste durata normală poate să fie prestată și în alte condiții deosebite, în legătură cu interesele producției și ale muncii. În acest caz, munca peste durata normală poate fi prestată până la 120 ore pe an, pentru o persoană, pe baza aprobării prealabile a centralelor, ministerelor și celorlalte organe centrale, comitetelor executive ale consiliilor populare județene și al municipiului București, cu acordul unităților sindicatelor de ramura. Prin hotărâre a Consiliului de Miniștri, cu acordul Uniunii Generale a Sindicatelor, la propunerea organelor prevăzute în alineatul precedent facuta în urma consultării colectivelor de muncă, se va putea aproba pentru unele unități în cazuri cu totul deosebite, efectuarea de ore suplimentare peste plafonul de 120 ore anual, fără însă a se depăși 360 ore anual.

Articolul 120

Orele în care o persoană prestează munca peste durata normală a timpului de lucru sînt ore suplimentare și se compensează cu timp liber corespunzător.

Dacă munca astfel prestată nu a putut fi compensata cu timp liber corespunzător, în următoarele 30 de zile, și cel în cauza este de acord, orele suplimentare se vor retribui cu un spor, după cum urmează:

a) 50% din salariul tarifar de încadrare pentru primele 2 ore de depasire a duratei normale a zilei de lucru;

b) 100% din salariul tarifar de încadrare pentru orele care depășesc primele 2 ore și pentru munca prestată în zilele de repaus săptămînal, zilele de sărbătoare legală și în celelalte zile în care, potrivit dispozițiilor legale nu se lucrează.

Articolul 121

Nu se retribueie suplimentar munca prestată peste programul de lucru de către persoanele cu funcții de conducere, precum și de către cele a căror activitate - datorită specificului muncii- nu se poate încadra în programul normal de lucru; aceste persoane beneficiază de o salarizare stabilită în raport cu răspunderea și obligațiile ce le revin, precum și, după caz, de indemnizații și concedii suplimentare.

Articolul 122

Programul de lucru pentru persoanele care lucrează în tura continua, turnus sau alte forme de organizare a timpului de lucru și în ore de garda pe unitate de către personalul medico-sanitar, precum și modalitățile de plată, se vor stabili prin hotărâre a Consiliului de Miniștri, cu acordul Uniunii Generale a Sindicatelor.

Articolul 123

Orele prestate de persoanele încadrate în munca peste programul de lucru în scopul asigurării serviciului pe unitate -cu excepția celor care îndeplinesc funcții de conducere a unităților-se compensează cu timp liber corespunzător în următoarele 60 de zile.

Articolul 124

(1) Persoana încadrată în munca are dreptul, în fiecare saptamina, la un repaus de cel puțin 24 de ore consecutive.

(2) Repausul săptămînal se acordă, de regula, duminica. În cazurile în care procesul de producție nu permite întreruperea activității sau specificul serviciului impune desfășurarea muncii și în ziua de duminica, conducerea

unității, cu acordul comitetului sindicatului, stabilește o altă zi din săptămîna, ca zi de repaus, cu condiția ca cel puțin o dată în 2 luni fiecărei persoane să i se asigure ziua de repaus săptămînal duminică. În cazuri excepționale, impuse de condițiile în care se desfășoară activitatea pe santiere izolate, repausul săptămînal poate fi acordat, prin cumulare, într-o perioadă mai lungă, cu consimțămîntul persoanelor încadrate în munca.

(3) Zilele de sărbătoare legală și celelalte zile în care nu se lucrează se stabilesc prin lege.

Articolul 125

(1) Persoanele încadrate în munca au dreptul -în condițiile legii- în fiecare an calendaristic la un concediu de odihnă plătit, de 15- 24 zile lucrătoare, în raport cu vechimea în munca.

(2) În afară de concediul acordat în raport cu vechimea în munca, cei care lucrează în locuri de muncă cu condiții vătămătoare, grele sau periculoase beneficiază de concedii suplimentare, în condițiile stabilite de dispozițiile legale. De concedii suplimentare beneficiază, potrivit dispozițiilor legale, și cei care au funcții de conducere a unităților și asimilații lor.

(3) Concediul de odihnă al personalului didactic se stabilește prin statutul personalului didactic și se acordă în timpul vacanțelor școlare sau universitare.

Articolul 126

(1) Concediul de odihnă se efectuează integral și în fiecare an calendaristic; concediul se poate acorda și fractionat, dacă interesele serviciului o cer sau la solicitarea celui în cauză, atunci cînd interesele serviciului permit, cu condiția însă ca una din fracțiuni să fie de cel puțin 15 zile.

(2) Concediul de odihnă care nu a putut fi efectuat din motive justificate în timpul anului calendaristic pentru care se cuvine va fi efectuat în cursul anului următor, împreună sau separat de concediul pe acest an.

(3) Pentru perioada concediului de odihnă, persoanele încadrate în munca beneficiază de o indemnizație calculată pe baza salariului mediu realizat în ultimele 12 luni și care li se plătește anticipat.

Articolul 127

(1) Unitățile cu activitate sezoniera, precum și, în situații deosebite, alte unități, pot acorda concedii fără plată, pe o perioadă nedeterminată, cu păstrarea calității de persoane încadrate în munca a celor în cauză și menținerea unor drepturi ce decurg din aceasta calitate.

(2) Condițiile în care se pot asigura concedii fără plată de unitățile prevăzute în alineatul precedent se stabilesc prin hotărîre a Consiliului de Miniștri.

Articolul 128

Asigurarea folosirii judicioase a timpului liber fiind o problemă de interes social, organele de stat, sindicatele, celelalte organizații obștești, fiecare unitate, trebuie să se preocupe de condițiile necesare recreerii, refacerii capacității de muncă, lărgirea orizontului de cultură și de cunoaștere a tuturor celor ce muncesc. Oamenii muncii și familiile lor beneficiază de locuri de odihnă și agrement, biblioteci, case de cultură, cluburi, terenuri și baze sportive, precum și de alte condiții menite să contribuie la satisfacerea mereu crescîndă a cerințelor și preferințelor în folosirea timpului liber.

Capitolul 6

Articolul 129

Raporturile de muncă încetează la expirarea termenului pentru care a fost încheiat contractul de muncă sau ca urmare a încetării acestuia, prin acordul dintre persoana încadrată în munca și unitate, precum și prin desfacerea contractului din inițiativa uneia dintre părți.

Articolul 130

(1) Contractul de muncă poate fi desfăcut, din inițiativa unității, în cazul cînd:

a) unitatea își reduce personalul prin desființarea unor posturi de natură celui ocupat de cel în cauză ca urmare a reorganizării;

b) unitatea își încetează activitatea prin încetare;

c) unitatea se mută în altă localitate, iar persoana încadrată nu accepta să o urmeze;

d) unitatea se mută în altă localitate și are posibilitatea să-și asigure pe plan local cadrele necesare;

e) persoana nu corespunde, sub raport profesional, postului în care a fost încadrată;

f) în postul ocupat de persoana încadrată în munca este integrat, pe baza hotărîrii organelor competente, cel care a deținut anterior acel post;

g) persoana încadrată în munca se pensionează pentru limita de vîrstă ori pentru invaliditate de gradul 1 sau 2;

h) cel menținut sau reincadrat în munca după pensionarea sa pentru limita de vîrstă nu mai este necesar;

i) persoana încadrată în munca săvîrșește o abatere gravă sau încalcă în mod repetat obligațiile sale de muncă, inclusiv normele de comportare în unitate;

j) cel în cauză este arestat mai mult de 60 de zile;

k) persoana încadrată în munca este condamnată definitiv pentru o infracțiune în legătură cu munca sa, dacă condamnarea o face necorespunzătoare postului pe care îl deține;

l) instanța penală a pronunțat interdicția de exercitare a profesiei, temporal sau definitiv.

(2) Contractul de muncă poate fi desfăcut pe temeiul lit. e, i sau k, în termen de cel mult de la o luna de la constatarea, de către conducătorul unității, a împrejurării care constituie temeiul desfacerii.

Articolul 131

(1) În cazurile de desfacere a contractului de muncă pentru motivele prevăzute în art. 130 alin. 1 lit. a -f, unitatea va acorda persoanei al carei contract de muncă a fost desfăcut un preaviz de 15 zile lucrătoare. În perioada preavizului este obligată sa continue activitatea potrivit programului de lucru.

(2) În cazul în care unei persoane i se desface contractul de muncă fără ca unitatea sa o încunoaștească din timp despre această măsură - neacordându-i preavizul de 15 zile lucrătoare- aceasta persoana are dreptul sa primească la desfacerea contractului de muncă o indemnizație egală cu salariul tarifar de încadrare pe o jumătate de luna.

Articolul 132

(1) La desfacerea, din inițiativa unității, a contractului de muncă va fi consultat comitetul sindicatului. În cazul persoanelor încadrate în munca, care sînt membri ai comitetului sindicatului sau ai altor organe sindicale, va fi consultat și organul sindical superior; în cazul celor aleși în organul de conducere colectivă al unității sau în comisia de judecată, se va lua și aprobarea organului care i-a ales.

(3) În cazul persoanelor încadrate în munca de organul ierarhic superior, desfacerea contractului de muncă se face de acel organ.

Articolul 133

(1) În cazul în care contractul de muncă urmează să fie desfăcut din inițiativa unității pentru motivele prevăzute în art. 130 alin. 1 lit. a-c, e și f, aceasta este obligată să ofere persoanelor în cauza trecerea în alta munca corespunzătoare, solicitînd în acest scop sprijinul organului ierarhic superior și al organelor de repartizare în munca sau, după caz, sa ia măsuri pentru recalificarea acestor persoane.

(2) Unitățile au obligația de a asigura trecerea pe locuri de muncă corespunzătoare a celor pensionați pentru invaliditate de gradul 3, în cazul imposibilității menținerii lor în continuare în munca avută la pensionare. De asemenea, unitățile au obligația sa repuna în munca deținută anterior sau într-o munca corespunzătoare pregătirii lor pe cei care au întrerupt activitatea ca urmare a pensionării pentru invaliditate și au devenit capabili de muncă.

Articolul 134

(1) Desfacerea contractului de muncă, în toate situațiile, se stabilește prin dispoziția scrisă a conducerii unității, cu arătarea motivelor, a prevederilor legale pe care se întemeiază, a termenelor, precum și a organelor la care măsura luată se poate ataca.

(2) Dispoziția de desfacere a contractului de muncă se comunică în scris în termen de 5 zile de către unitate. Ea își produce efectele de la data comunicării.

Articolul 135

Desfacerea contractului de muncă din inițiativa persoanei încadrate în munca se face cu un preaviz de 15 zile lucrătoare; în cazul funcțiilor de conducere, preavizul este de 30 zile. În perioada preavizului aceasta persoana este obligată sa continue activitatea potrivit programului de lucru.

Articolul 136

(1) În caz de anulare a desfacerii contractului de muncă, unitatea este obligată sa reincadreze în funcția avută pe cel căruia i s-a desfăcut contractul în mod nejustificat și să-i plătească pe timpul cît a fost lipsit de salariu din aceasta cauza o despăgubire calculată pe baza salariului sau mediu realizat în ultimele 3 luni anterioare desfacerii contractului de muncă.

(2) Dacă persoana în cauza s-a încadrat între timp într-o funcție cu o retributie inferioară sau a realizat alte cistiguri mai mici, despăgubirea prevăzută în alineatul precedent va consta, pentru perioada respectiva, în diferența dintre salariul mediu realizat anterior desfacerii contractului de muncă și cîștigul realizat între timp.

(3) Persoana care cu rea-credință a determinat aplicarea măsurii desfacerii contractului de muncă, răspunde material, disciplinar și, după caz, penal.

Persoana vinovată de neexecutarea hotărîrii de reintegrare răspunde față de unitate pentru plata despăgubirii pe timpul de la pronunțarea hotărîrii și pînă la executarea efectivă a acesteia.

Articolul 137

(1) Timpul cît o persoană a desfășurat activitate pe baza unui contract de muncă constituie vechime în munca și alte perioade prevăzute de lege.

(2) Condițiile în care o persoană încadrată are vechime în munca, vechime neîntreruptă în munca, vechime neîntreruptă în aceeași unitate, vechime în funcție, meserie sau profesie, precum și modul de calcul al acestora, stabilite de lege, iar dovada se face cu carnetul de muncă și cu alte acte sau mijloace de dovada, în condițiile legii.

(3) Unitatea este obligată să elibereze persoanelor încadrate în munca, la încetarea contractului de muncă, carnetul de muncă, completat cu toate datele la zi.

Capitolul 7

Articolul 138

(1) Îmbunătățirea continuă a condițiilor de muncă, grija pentru apărarea vieții și sănătății oamenilor muncii în procesul de producție, pentru prevenirea accidentelor de muncă și imbolnavirilor profesionale, constituie o preocupare permanentă a statului, o obligație de prim ordin a tuturor ministerelor și celorlalte organe centrale, a unităților economice și instituțiilor.

(2) Prin înzestrarea întreprinderilor cu mașini și utilaje de înaltă tehnicitate, mecanizarea și automatizarea proceselor de producție, se asigură ușurarea efortului fizic al muncitorilor, securitatea muncii acestora, în care scop statul alocă fonduri importante pentru protecția muncii.

Articolul 139

(1) Măsurile de protecție a muncii se stabilesc prin norme de tehnica securității și de igiena muncii -pe locuri de muncă, mașini, utilaje, aparate, instalații, echipamente și procese tehnologice.

(2) Normele republicane de protecție a muncii sînt obligatorii pentru toate ramurile de producție; pentru locuri de muncă cu un specific deosebit se stabilesc, pe baza normelor republicane, de către ministere și celelalte organe centrale, norme de protecție departamentale.

Articolul 140

(1) Parte integrantă a procesului de producție, protecția muncii se va asigura încă din faza de proiectare a obiectivelor și de realizare a investițiilor - clădiri, instalații, utilaje, echipamente, mașini, aparate, dispozitive - la amplasarea și exploatarea acestora, precum și la introducerea de noi procese tehnologice, corespunzător nivelului științei și tehnicii moderne.

(2) Unitățile noi sau reutilate nu-și pot începe activitatea, total sau parțial, decît cu autorizarea prealabilă a organelor de protecție a muncii și a organelor sanitare.

Articolul 141

(1) Persoanele încadrate în munca au dreptul, în raport cu condițiile în care se desfășoară activitatea, la echipament de protecție gratuit. De asemenea, au dreptul, în condițiile legii, la echipament de lucru.

(2) Persoanelor care lucrează în anumite condiții vătămătoare sau periculoase li se acordă în timpul lucrului, potrivit dispozițiilor legale, alimentație specială în scopul creșterii rezistenței organismului.

Articolul 142

(1) Conducerile unităților au obligația să stabilească, o dată cu măsurile de realizare a planului de producție sau a sarcinilor de serviciu, măsuri de protecție corespunzătoare fiecărui loc de muncă, inclusiv măsuri pentru prevenirea și combaterea poluării mediului înconjurător. De asemenea, vor lua măsuri ca persoanele încadrate în munca să cunoască temeinic normele de securitate și igiena a muncii, pe care trebuie să le respecte în desfășurarea activității lor.

(2) Conducerile unităților au obligația să analizeze periodic, împreună cu organele sindicale și sanitare, cauzele accidentelor de muncă și imbolnavirilor profesionale și să ia măsuri pentru înlăturarea factorilor nocivi care periclitează viața și sănătatea oamenilor muncii.

Articolul 143

(1) Răspunderea pentru realizarea deplină a măsurilor de protecție a muncii o au, potrivit atribuțiilor ce le revin, cei care organizează, conduc, coordonează și controlează procesele de muncă în unități.

(2) Persoanele încadrate în munca sînt obligate să cunoască și să respecte integral normele de securitate și de igiena a muncii la locurile unde își desfășoară activitatea, să folosească și să întrețină în bune condiții mijloacele de protecție individuale ce le-au fost încredințate.

(3) Încălcarea dispozițiilor legale privitoare la tehnica securității și igiena muncii se constată de organele ierarhice superioare, organele inspecției de stat pentru protecția muncii, de organele sanitare și de organele sindicale și atrage răspunderea disciplinară, administrativă, materială sau penală, după caz, potrivit legii.

Articolul 144

(1) Asigurările sociale pentru persoanele încadrate în munca în unitățile socialiste de stat sînt organizate de stat. Asistența medicală în caz de boală și accidente de muncă, plata de ajutoare bănești în caz de pierdere temporară

a capacității de muncă, sprijin pentru întărirea și refacerea sănătății plata concediilor de maternitate, acordarea pensiilor, precum și alte măsuri cu caracter special, constituie expresia unei înalte griji ce se acordă în societatea noastră producătorilor tuturor bunurilor materiale și spirituale.

(2) Beneficiază de dreptul la asigurări sociale în condițiile legii, și membrii de familie ai persoanei încadrate în munca.

Articolul 145

(1) Asigurările sociale se realizează prin:

a) Indemnizații acordate în caz de incapacitate temporară de muncă nedeterminată de boala sau accident; pentru refacerea și întărirea sănătății, în caz de interdicere de către organele medicale, ca măsura preventivă, a accesului la locul de muncă, deces în familie, precum și în alte cazuri prevăzute de lege;

b) Însesiri în caz de trimitere la odihna și tratament în stațiuni balneoclimatice;

c) Pensii pentru limita de vîrstă;

d) Pensii în caz de invaliditate;

e) Pensii pentru urmași.

(2) De asemenea, persoanele încadrate în munca mai beneficiază de:

a) asistența medicală gratuită cu caracter profilactic și curativ pe timpul tratamentului ambulatoriu și pe timpul internării în spitale sau alte unități sanitare cu paturi;

b) medicamente și materiale sanitare gratuite necesare pe timpul acțiunilor cu caracter profilactic și al internării în spital sau în alte unități sanitare cu paturi; medicamente și materiale sanitare necesare pentru tratamentul ambulatoriu, în condițiile legii;

c) întreținere gratuită pe timpul internării în spitale, alte unități sanitare cu paturi sau ambulatorii.

Articolul 146

Contractul persoanei încadrate în munca nu poate fi desfăcut din inițiativa unității în timpul incapacității temporare de muncă în care primește ajutoare de asigurări sociale, în caz de graviditate, în timpul concediului de maternitate și în perioada de alăptare, în perioada cît îngrijește copilul bolnav, în vîrstă de pînă la 3 ani, precum și în timpul cît soțul satisface serviciul militar, în afară de cazurile prevăzute la art. 130 alin. 1 lit. c, d, g, j, k, l.

Articolul 147

Persoanele încadrate în munca vor fi repartizate la alte munci decît cele care le revin potrivit încadrării lor, pe baza recomandarii medicale, în perioada în care se afla sub tratament medical, fără ca prin aceasta să le scada salariul, pe o perioadă de pînă la 3 luni în cursul unui an calendaristic.

Articolul 148

(1) În vederea recuperării sociale și profesionale a acelor persoane care, fiind încadrate în munca, nu mai pot lucra în meseria sau profesia lor ca urmare a unor accidente, boli profesionale sau altor boli care provoacă invaliditate, se vor organiza cursuri de recalificare de către întreprinderi, ministere și celelalte organe centrale, comitetele executive ale consiliilor populare județene și al municipiului București, sub îndrumarea metodologică a Ministerului Muncii și Ministerului Sănătății.

(2) Statul sprijină calificarea și plasarea în munca a persoanelor handicapate. Unitățile vor lua măsuri pentru încadrarea în munca a acestor persoane, ținînd seama de criteriile și prioritățile stabilite prin dispozițiile legale.

Articolul 149

Cuantumul contribuției unităților pentru asigurările sociale se stabilește prin lege. Neplata cotizațiilor de asigurări sociale de către unitate nu lipsește persoanele încadrate în munca de ajutoarele materiale ce li se cuvin.

Articolul 150

Deosebit de pensia de asigurări sociale, persoanele încadrate în munca beneficiază dintr-un fond constituit pe baza contribuției lor pe principiul mutualității, de o pensie suplimentară, ale carei condiții de acordare se stabilesc prin lege.

Capitolul 8

Articolul 151

(1) În Republica Socialistă România se da o înaltă prețuire muncii femeii asigurîndu-i-se dreptul de a ocupa orice funcție sau loc de muncă, în raport cu pregătirea și capacitatea ei, creîndu-i-se totodată condițiile pentru dezvoltarea multilaterală a personalității sale. În remunerarea muncii pe care o prestează se aplică principiul "la munca egală cu bărbatul retribuție egală".

(2) Femeile încadrate în munca se bucura de măsuri speciale, de ocrotire a sănătății și de condițiile necesare îngrijirii și educării copiilor.

Articolul 152

(1) Femeile gravide și cele care alăptează nu vor putea fi folosite la locuri de muncă cu condiții vătămătoare, grele sau periculoase, ori contraindicate medical și nu vor putea fi chemate la ore suplimentare.

(2) Femeile gravide și cele care alăptează, care se găsesc în situațiile prevăzute în alineatul precedent, vor fi trecute la alte locuri de muncă, fără ca prin aceasta să li se scada salariul.

Articolul 153

Munca femeilor în timpul nopții, în unitățile industriale, este admisă numai în următoarele cazuri:

- a) pentru femeile care dețin funcții de conducere sau funcții cu caracter tehnic care implica o răspundere deosebită;
- b) pentru femeile care lucrează în serviciile sanitare și de asistență socială;
- c) în cazuri de forță majoră, dacă se produce o întrerupere în funcționarea dispozitivelor și instalațiilor, când defectiunea acestora provoacă încetarea lucrului, precum și în cazul când munca este necesară pentru salvarea de la o pierdere inevitabilă a materiilor prime, a materialelor sau produselor;
- d) în alte situații deosebite, în unele ramuri de producție stabilite prin hotărâre a Consiliului de Miniștri cu acordul Uniunii Generale a Sindicatelor.

Articolul 154

Femeile gravide, începând din luna a șasea, și cele care alăptează nu vor fi repartizate la munca de noapte.

Articolul 155

(1) Femeile au dreptul la concediu de maternitate plătit, care se compune dintr-un concediu prenatal de 52 zile și un concediu postnatal de 60 de zile.

(2) Dacă nașterea se produce înainte de expirarea concediului prenatal, concediul postnatal se prelungește cu numărul zilelor de concediu prenatal neefectuat.

Articolul 156

(1) Unitățile sînt obligate să acorde femeilor în cursul programului de lucru pauze pentru alimentarea și îngrijirea copilului, de o jumătate de oră, la intervale de cel mult 3 ore. La aceste pauze se adaugă și timpul necesar deplasării dus și întors la locul unde se găsește copilul. Timpul acordat pentru alăptare, inclusiv deplasările, nu poate depăși 2 ore zilnic. Pauzele se acordă pînă la împlinirea de către copil a vîrstei de 9 luni, putîndu-se prelungi pînă la 12 luni în cazul copiilor prematuri, distrofici și celor care necesită măsuri deosebite de îngrijire, pe baza recomandărilor medicale.

(2) La cererea mamei, pauzele pentru alimentarea și îngrijirea copilului vor fi înlocuite cu reducerea programului normal de lucru cu 2 ore zilnic.

(3) Pauzele și reducerea programului de lucru acordate în scopul alimentării și îngrijirii copilului se includ în timpul de muncă și nu au consecințe asupra remunerării sau altor drepturi materiale.

Articolul 157

Femeilor care au copii bolnavi mai mici de 3 ani li se vor acorda, cu avizul medicului, concedii plătite pentru îngrijirea acestora, care nu se includ în concediul de odihnă.

Articolul 158

Femeile care au copii în vîrsta de pînă la 6 ani, pe care îi îngrijesc, pot lucra cu 1/2 norma dacă nu beneficiază de creșe sau cămine; timpul cît au fost încadrate în aceste condiții se considera, la calculul vechimii în munca, timp lucrat cu o normă întreagă.

Articolul 159

(1) Tineretul se bucură de grija deosebită a societății noastre socialiste.

Pregătirea multilaterală, formarea și integrarea profesională a tinerilor, însușirea cunoștințelor necesare pentru exercitarea unei profesii se asigură gratuit.

(2) Ministerul Educației și Învățămîntului, celelalte ministere și organe centrale, comitetele executive ale consiliilor populare, unitățile subordonate acestora și școlile de toate gradele au îndatorirea de a asigura o strînsă imbinare între pregătirea teoretică și pregătirea practică a elevilor și studenților, creînd condițiile necesare pentru realizarea acestei sarcini.

(3) În țara noastră elevii, studenții, cei care frecventează diverse forme de pregătire beneficiază de sprijin, sub forma de burse, manuale școlare și alte materiale de studii, indemnizații corespunzătoare aportului lor în producție pe timpul pregătirii practice.

(4) Tuturor tinerilor li se asigură locuri de muncă potrivit pregătirii aptitudinilor, aspirațiilor lor și nevoilor unității.

(5) Tinerii au îndatorirea să manifeste o preocupare permanentă pentru dezvoltarea spiritului de responsabilitate în rezolvarea sarcinilor, în munca și învățătura, să pună talentul și întreaga lor energie în slujba înfloririi patriei.

Articolul 160

(1) Calificarea profesională prin ucenicie la locul de muncă se face pe baza contractului de ucenicie și se realizează prin pregătire practică desfășurată în unități de producție sau de servire a populației și prin pregătire teoretică.

(2) Ucenicii primesc pe timpul pregătirii bursa sau o indemnizație corespunzătoare aportului lor în producție și gratuit manuale școlare, materiale de studiu, precum și alte drepturi stabilite de lege. Ei beneficiază, de asemenea, în toată perioada uceniei de echipament de protecție, de ajutoare materiale în cadrul asigurărilor sociale, de asistență medicală și medicamente gratuit, precum și de vacanțe școlare.

Articolul 161

(1) Pentru protecția sănătății lor, tinerii sub vârsta de 18 ani, încadrați în munca, nu pot fi repartizați la locuri de muncă cu condiții vătămătoare, grele sau periculoase și nu pot fi folosiți la munca în timpul nopții.

(2) De asemenea, tinerii încadrați în munca de până la 18 ani, nu pot fi folosiți în munca peste durata legală a zilei de lucru, decât în cazurile prevăzute la art. 112 alin. 2 și art. 118.

Articolul 162

Durata timpului de lucru al tinerilor între 14 și 16 ani se stabilește la 6 ore pe zi, fără ca prin aceasta să se aducă o scădere a remunerației.

Articolul 163

Pentru tinerii în vârstă de până la 18 ani, durata concediului de odihnă este de 18-24 zile lucrătoare, diferențiată potrivit legii în raport cu vârsta, astfel încât cei mai tineri să beneficieze de un concediu mai mare.

Capitolul 9

Articolul 164

Sindicatele sînt organizații profesionale care se constituie în temeiul dreptului de asociere prevăzut de Constituție și funcționează pe baza statutelor proprii ale Uniunii Generale a Sindicatelor, ale uniunilor pe ramuri de activitate și ale organizațiilor sindicale din unități.

Articolul 165

(1) Sindicatele mobilizează masele pentru înfăptuirea programului Partidului Comunist Român de edificare a noii societăți, desfășurînd o susținută activitate pentru creșterea productivității muncii, calitatea superioară a producției, promovarea progresului tehnic, ridicarea nivelului de pregătire a oamenilor muncii pentru respectarea riguroasă a disciplinei în producție și îndeplinirea îndatoririlor ce revin fiecărei persoane încadrate în munca.

(2) Sindicatele servesc interesele oamenilor muncii, participînd nemijlocit la elaborarea și înfăptuirea politicii partidului în domeniul asigurării condițiilor de muncă și ridicării continue a bunăstării celor ce muncesc. Ele participă direct - pe toate treptele - la conducerea vieții economice și sociale, reprezentanții lor făcînd parte din comitetele și consiliile oamenilor muncii, din organele de conducere colectivă ale ministerelor și celorlalte instituții centrale, precum și din Guvernul Republicii Socialiste România.

Articolul 166

Prin întreaga lor activitate, sindicatele contribuie la dezvoltarea conștiinței socialiste a celor ce muncesc, în spiritul concepției materialiste despre lume și societate, la cultivarea trasaturilor morale corespunzătoare principiilor eticii și echității socialiste și comuniste; ele răspund de organizarea activității cultural-artistice și sportive din unități, folosind în acest scop baza materială proprie și mijloacele de care dispun unitățile socialiste, se preocupă de buna organizare și folosire judicioasă a timpului liber al oamenilor muncii, colaborînd strîns cu celelalte organizații obștești și cu organele de specialitate.

Articolul 167

Sindicatele participă în mod nemijlocit, împreună cu organele de stat competente, la elaborarea și aplicarea tuturor reglementărilor privind drepturile și obligațiile persoanelor încadrate în munca, precum și a celor privind protecția muncii; se preocupă de aplicarea corectă a sistemului de remunerare a muncii; urmăresc respectarea programului de lucru și a timpului de odihnă, a celorlalte măsuri stabilite de legislația muncii.

Articolul 168

Împreună cu comitetele și consiliile oamenilor muncii, sindicatele asigură buna pregătire și desfășurare a adunărilor generale ale oamenilor muncii, urmăresc crearea condițiilor care să permită participanților la aceste adunări să analizeze modul de realizare a planului, să facă propuneri pentru îmbunătățirea activității, a condițiilor de muncă și de viață ale personalului încadrat în munca, acționează pentru îndeplinirea hotărîrilor adoptate și soluționarea propunerilor făcute în adunările generale.

Articolul 169

Organizațiile sindicale apara în fața organelor jurisdicționale de orice fel și în fața organelor de stat și obștești drepturile membrilor lor ce decurg din legislația muncii.

Articolul 170

Conducerile unităților sînt obligate să sprijine activitatea sindicatelor asigurînd condițiile materiale pentru buna desfășurare a acestora. Ele au totodată datoria să examineze și să rezolve propunerile organelor sindicale menite să contribuie la îmbunătățirea activității unităților și condițiilor de muncă și de viață ale oamenilor muncii.

Capitolul 10

Articolul 171

- (1) Stricta respectare a legilor constituie obligație constituțională pentru toate unitățile socialiste și persoanele încadrate în muncă.
- (2) Colectivele de oameni ai muncii din unitățile socialiste trebuie să aducă o importanță contribuție la întărirea legislației socialiste, păstrarea și apărarea avutului obștesc, combaterea oricăror manifestări de încălcare a disciplinei, a normelor de etică și a regulilor de conviețuire socială.
- (3) Analizarea în adunările generale ale oamenilor muncii din unități a abaterilor care aduc atingerea avutului obștesc ori care contravin regulilor referitoare la păstrarea ordinii și disciplinei în muncă, stabilirea răspunderilor și luarea cu fermitate a măsurilor ce se impun în fiecare caz, precum și dezbaterile de către colectivele largi ale oamenilor muncii și exprimarea părerii acestora în legătură cu fapte de încălcare a legii ce formează obiectul unor procese, trebuie să constituie forme eficiente de participare a maselor la asigurarea respectării legii și educarea socialistă a celor ce muncesc.

Articolul 172

- (1) Realizarea drepturilor ce li se cuvin pe baza activității desfășurate este asigurată persoanelor încadrate în muncă prin garanții juridice corespunzătoare.
- (2) Ele pot contesta sancțiunile disciplinare pe care le socotesc aplicate fără temei sau cu încălcarea legii și orice măsuri pe care le considera nelegale, cerînd restabilirea drepturilor încălcate. Orice nerespectare a drepturilor persoanelor încadrate în muncă atrage răspunderea persoanelor vinovate.
- (3) Litigiile dintre persoanele încadrate în muncă și unități, în legătură cu încheierea, executarea și încetarea contractului de muncă, sînt litigii de muncă și se soluționează de către comisiile de judecată, instanțele judecătorești sau alte organe prevăzute de lege.

Articolul 173

- (1) Comisiile de judecată sînt organe obștești de influențare și jurisdicție alese în adunări generale ale oamenilor muncii, prin care se realizează participarea maselor largi la înfăptuirea legalității și educarea socialistă a cetățenilor în spiritul promovării unei atitudini corecte față de muncă, întaririi și dezvoltării avutului obștesc.
- (2) Comisiile de judecată din unități judeca litigiile de muncă al căror obiect nu depășește o anumită valoare stabilită prin lege sau este neevaluabil în bani și care se referă la:
 - a) litigiile dintre persoanele încadrate în muncă și unități în legătură cu încheierea și executarea contractului de muncă;
 - b) litigiile privind pretenții referitoare la drepturi în legătură cu desfacerea contractului sau reintegrarea în muncă în cazul cînd nu se contesta temeinicia și legalitatea acestor măsuri;
 - c) orice alte litigii de muncă ce nu sînt date printr-o dispoziție expresă a codului de față sau din alta lege în competența instanțelor judecătorești ori a altor organe.
- (3) Organizarea și funcționarea comisiilor de judecată, procedura în fața acestor organe, căile de atac împotriva hotărîrilor pronunțate, precum și modul de executare a acestora se stabilesc prin lege.

Articolul 174

Sînt de competența instanțelor judecătorești:

- a) litigiile în legătură cu încheierea și executarea contractului de muncă al căror obiect depășește o anumită valoare stabilită prin lege;
- b) contestațiile împotriva desfacerii contractului de muncă și litigiile privind reintegrarea în muncă, cu excepția celor făcute de persoanele cu funcții de conducere numite de organele ierarhic superioare, precum și de directorii, directorii generali și asimilații acestora din organele centrale.

Articolul 175

- (1) Sînt de competența organului administrativ ierarhic superior sau organului de conducere colectivă, potrivit legii:
 - a) contestațiile împotriva sancțiunilor disciplinare care prin codul de față sau prin alta dispoziție legală nu a fost date în competența judecătoriei sau alte organe;
 - b) contestațiile împotriva desfacerii contractului de muncă, precum și litigiile privind reintegrarea în muncă a persoanelor cu funcții de conducere numite de organele ierarhic superioare, precum și a directorilor, directorilor generali și asimilații acestora din organele centrale;
 - c) contestațiile în legătură cu acordarea de trepte și gradatii de salarizare, împotriva diminuării salariului tarifar pentru neîndeplinirea integrală a sarcinilor de serviciu, precum și cu privire la acordarea premiilor și gratificațiilor.

(2) Termenul de rezolvare a contestațiilor este de 30 zile.

Articolul 176

(1) Termenul de sesizare a organelor de soluționare a litigiilor de muncă este de 30 de zile de la data comunicării, în cazul în care legea prevede necesitatea unei comunicări, iar în celelalte cazuri, de la data când cel interesat a luat cunoștința de măsura sau împrejurarea care a determinat litigiul.

(2) Pentru orice pretenții bănești ale persoanelor încadrate în munca față de unitate - prejudicii suferite sau drepturi neacordate- termenul de sesizare este de 3 ani de la data producerii pagubelor sau de la data când drepturile trebuiau să fie acordate.

Articolul 177

(1) Persoana care a pierdut termenul de sesizare a organelor de jurisdicție poate cere acestora, pentru motive temeinice, repunerea în termen.

(2) Cererea de repunere în termen se poate face în 15 zile de la încetarea cauzei care a împiedicat sesizarea în termen.

(3) În cazul admiterii cererii, organul sesizat va proceda la soluționarea litigiului.

Articolul 178

În orice litigii de muncă, dovada temeiniciei și legalității dispoziției sau măsurii luate de unitate este în sarcina acesteia.

Articolul 179

Cererile în fața oricăror organe sau instanțe, precum și toate actele procedurale în legătură cu soluționarea litigiilor de muncă și cu executarea hotărârilor, sînt scutite de taxa de timbru.

Articolul 180

Ministerele și celelalte organe centrale de stat și obștești, precum și comitetele executive ale consiliilor populare, au obligația sa ia măsuri pentru cunoașterea și respectarea legislației muncii și să asigure controlul aplicării dispozițiilor legale privind raporturile de muncă în unitățile din subordinea lor.

Articolul 181

(1) Ministerul Muncii, ca organ central de specialitate în problemele muncii, exercita controlul aplicării dispozițiilor legale referitoare la raporturile de muncă ale persoanelor încadrate în munca, din toate unitățile de stat, cooperatiste și celelalte organizații obștești, precum și a celor referitoare la raporturile de muncă stabilite cu persoanele juridice, altele decît unitățile socialiste, și cu persoanele fizice. Comitetele executive ale consiliilor populare județene și al municipiului București, prin organele locale de specialitate în problemele muncii, exercita controlul aplicării legislației muncii în toate unitățile din cuprinsul județului și al municipiului București.

(2) Sindicatele organizează și exercită, potrivit legii și al statutului lor controlul obștesc asupra respectării dispozițiilor legale privind raporturile de muncă.

Articolul 182

(1) Organele care exercită controlul respectării dispozițiilor legale privind raporturile de muncă au obligația sa ia sau, după caz, sa propună măsuri în vederea tragerii la răspundere a celor vinovați.

(2) Totodată, organele de stat, în limita competenței lor, dau indicații de specialitate unităților controlate.

Capitolul 11

Articolul 183

(1) Prevederile prezentului cod se aplică și raporturilor de muncă dintre unitățile socialiste și persoanele care prestează munca la domiciliu, raporturilor de muncă stabilite cu persoane juridice, altele decît unitățile socialiste. De asemenea, aceste prevederi se aplică și raporturilor de muncă dintre mestesugarii cu ateliere proprii și persoanele sau ucenicii pe care, potrivit legii, îi pot încadra, precum și raporturilor de muncă dintre personalul casnic sau care efectuează diferite lucrări și servicii și alte persoane pe baza unui contract de muncă.

(2) Prevederile prezentului cod se aplică și raporturilor de muncă dintre organizațiile cooperatiste și celelalte organizații obștești și persoanele încadrate în aceste organizații, pe baza unui contract de muncă.

(3) De asemenea, prevederile prezentului cod sînt aplicabile și raporturilor de muncă dintre unitățile române și cetățenii străini, în condițiile stabilite de dispozițiile privind regimurile străinilor și ale acordurilor în care România este parte, precum și raporturilor de muncă dintre cetățenii români și societățile mixte care funcționează pe teritoriul tarii.

Articolul 184

Se recomanda organizațiilor cooperatiste și obștești ca, în măsura în care nu exista prevederi în lege care să le priveasca, sa reglementeze relațiile de muncă privind pe membrii lor, corespunzător principiilor cuprinse în prezentul cod, adaptate la specificul lor de activitate.

Articolul 185

Drepturile și obligațiile militarilor sînt prevăzute prin acte normative speciale.

Articolul 186

Prevederile prezentului cod al muncii nu se aplică raporturilor în care prestarea unei munci se face pe baza unui contract de drept civil.

Articolul 187

Dispozițiile prezentului cod se întregesc cu celelalte dispoziții ale legislației muncii și, în măsura în care nu sînt incompatibile cu specificul raporturilor de muncă, cu dispozițiile legislației civile.

Articolul 188

Prin unități ca părți în raporturile de muncă cu persoanele încadrate în baza unui contract de muncă, se înțeleg unitățile socialiste de stat, organizațiile cooperatiste și celelalte organizații obștești.

Articolul 189

Prin persoane cu funcții de conducere, în sensul prezentului cod, se înțeleg conducătorii de unități, numiți de organele superioare, directorii, directorii generali și asimilații acestora din organele centrale și locale, șefii compartimentelor de muncă ai unităților, precum și asimilații lor, prevăzuți în nomenclatoarele de funcții.

Articolul 190

Plingerile împotriva desfacerii contractului de muncă, precum și litigiile privind reintegrarea în muncă, pendinte la organele administrative ierarhic superioare la data intrării în vigoare a prezentului cod, vor fi soluționate de aceste organe.

Articolul 191

Prezentul cod al muncii intră în vigoare la 3 luni de la publicarea sa în Buletinul Oficial al Republicii Socialiste România. Începînd de la aceiași data se abroga Codul muncii din 8 iunie 1950, cu modificările ulterioare, precum și orice alte dispoziții contrare.
